БУТУН ДУНЁ ПРОЛЕТАРЛАРИ, БИРЛАШИНГИЗ!

СОВЕТ УЗБЕКИСТОНИ

ЎЗБЕКИСТОН КОММУНИСТИК ПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ, ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИ ВА МИНИСТРЛАР СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

ГАЗЕТА 1918 ЙИЛ 21 ИЮНДАН ЧИҚА БОШЛАГАН • № 170 (19.841). • 1987 йил 25 июль, шанба • Баҳоси 3 тийин.

КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросида

КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюроси 23 июль куни бўлиб ўтган мажлисида КПСС Марказий Комитетининг 1987 йил июнь Пленуми йўл-йўриқларига мувофиқ аниқлаб чиқилган, КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюроси ва Секретариати шу йил иккинчи ярмида кўриб чиқадиган асосий масалалар рўйхатини маъқуллади.

Июнь Пленумининг Озиқ-овқат программаси вазифаларини яна ҳам тўлиқроқ ҳал этиш тўғрисидаги талабларини бажариш юзасидан шошилинч чора-тадбирлар ҳақидаги масала муҳокама қилинди. Шу муносабат билан қишлоқ хўжалик маҳсулоти ишлаб чиқаришни кўпайтириш ва сотишдан колхозлар, совхозлар ва аҳолининг манфаатдорлигини ошириш ҳамда ташаббускорлигини ривожлантириш зарурлиги таъкидланди. Саноатнинг озиқ-овқат тармоқлари, агросаноат комплексининг бошқа корхоналари, матлубот кооперацияси ташкилотлари, саноат корхоналарининг ёрдамчи қишлоқ хўжаликлари ишларини кучайтириш, озиқ-овқат ресурсларининг ўсишига тўсқинлик қилаётган чеклашларни бартараф этиш вазифаси қўйилди. Бу вазифани амалга оширишда маҳаллий органлар ташаббускорлигини ривожлантириш, меҳнат коллективларининг, қишлоқдаги жами аҳолининг маънавий ва моддий манфаатдорлигини самарали рағбатлантириш алоҳида аҳамиятга эгадир.

Озиқ-овқат проблемасини ҳал этишда гражданлар шахсий хўжалигининг ҳиссасини кўпайтириш учун мол боқиш нормалари ва томорқа участкаларининг белгиланган майдонини қайта кўриб чиқиш тавсия этилди. Аҳоли хўжаликларини ем-хашак, бузоқ, қўзи, жўжа, кичик механизация воситалари билан таъминлашни яхшилаш, уларга ўзлари тайёрлаган маҳсулотни сотишда ёрдам бериш назарда тутилди. Гражданларнинг боғ участкалари ва полизлар ажратиб бериш тўғрисидаги илтимосларини яқин орада тўла қондириш лозимлиги кўрсатиб ўтилди.

КПСС XXVII съезди қарорларига мувофиқ тайёрланган Узоқ Шарқ иқтисодий райони, Бурятия АССР ва Чита областининг ишлаб чиқарувчи кучларини 2000 йилгача бўлган даврда комплекс ривожлантиришнинг узоқ даврга мўлжалланган давлат программаси маъқулланди.

Программада Узоқ Шарқ ва Забайкальеда уй-жой ва маданий-маиший қурилишни, саноат ишлаб чиқаришни, экспорт имкониятларини кўпайтириб бориш, умуман мамлакатдагига нисбатан анча юксакроқ суръатлар билан ривожлантириш, регионнинг озиқ-овқат базасини мустаҳкамлаш кўзда тутилади. Мазкур программада табиий ресурслардан рационал фойдаланиш ва атроф-муҳитни муҳофаза қилиш тадбирлари белгиланган. Узоқ Шарқда умумиттифоқ ва халқаро меҳнат тақсимоти системасининг таркибий қисми бўлиб қоладиган юксак самарали халқ хўжалиги комплексини бунёд этиш назарда тутилмоқда.

СССРнинг марказий иқтисодий органларига, министрликлар ва идораларга, РСФСР Министрлар Советига, Узоқ Шарқ ва Забайкальенинг маҳаллий партия, совет ва хўжалик органларига программа топшириқларини давлат буюртмасини тузиш учун энг кам миқдордаги асос деб қараш, бу топшириқни кўпайтириш учун ҳар қандай имкониятни бутун чоралар билан рағбатлантириш топширилди.

Сиёсий бюро М. С. Горбачев ва Н. И. Рижковнинг ВСИП Марказий Комитети Сиёсий бюроси аъзоси, ВХР Министрлар Совети Раиси К. Грос билан суҳбатлари якунларини муҳокама қилди. Иккала мамлакат мураккаб иқтисодий вазифаларни ҳал этаётган ҳозирги вақтда улар ҳамкорлиги замиридаги имкониятлардан тўла фойдаланишнинг аҳамияти ортиб бораётганлиги таъкидланди. Совет Иттифоқи ва Венгрия иқтисодий ва илмий-техникавий кооперацияни чуқурлаштириш, қўшма корхоналар бунёд этиш, тажриба алмашиш йўли билан бир-бирларига катта наф етказишлари мумкин. Визит чоғида ўртага қўйилган конкрет масалалар юзасидан тегишли органларга топшириқлар берилди.

Сиёсий бюро М. С. Горбачевнинг АХДП Марказий Комитети Бош секретари Нажиб билан суҳбатлари якунларини маъқуллади, бу суҳбатлар чоғида АХДПнинг мамлакатда ўтказаётган миллий яраш йўли қатъий қўллаб-қувватланиши изҳор этилди ва Афғонистон атрофидаги вазиятни тезроқ нормаллаштириш манфаатлари йўлидаги қўшимча тадбирлар муҳокама қилинди. Совет Иттифоқи Афғонистоннинг мустақил, суверен, қўшилмаган давлат бўлишини қатъият билан ёқлаб чиқаётганлиги таъкидланди.

В. П. Никоновнинг Польшага ва А. П. Бирюковнинг Болгарияга сафарлари натижалари кўриб чиқилиб маъқулланди, шунингдек, ички ва ташқи сиёсатнинг айрим бошқа масалалари муҳокама қилинди.

ХИРМОНГА БАРАКА

Ғаллакорнинг йил бўйи интиқ бўлиб кутган ҳузурбахш, аммо серташвиш дамлари давом этмоқда. У денгиздек чайқалиб турган, сердон бошоқларга тўла пайкалларда агрегатини яйраб бошқариш учун озмунча меҳнат қилдими! Мана, қанчадан-қанча уйқусиз тунлар, беҳаловат кунлар ортда қолди. Ғалвирин сувдан кўтарадиган палла етиб келди. Эндиги асосий вазифа — пешона тери эвазига етиштирилган ризқ-рўзимизни мисқолини нобуд қилмасдан ўриб-йиғиб олишдан иборат.

— Ҳалол меҳнат билан мўлжалдагидан зиёд ҳосил етиштиришга муваффақ бўлдик, — дейди Арнасой районидаги Юлиус Фучик номли совхознинг пешқадам комбайнчиси Омон Темиров. — Уни қисқа муддатда саранжомлаб олиш мақсадида аниқ тадбирлар ишлаб чиқ-қанмиз. Тадбирларда комбайнларни унумли ишлатиш, янчилган донни пешма-пеш қабул пунктига етказиб бериш, лозим бўлса агрегатларга даланинг ўзида техник хизмат кўрсатиш, ишловчиларга қулай меҳнат ва дам олиш шароитлари яратиш кўзда тутилган. Белгиланган режаларимизни тўла амалга оширишга ҳаракат қилаётганимиз туфайли ишимиз суръати ҳам, сифати ҳам юқори бўлмоқда.

Ҳа, кенг ғаллазорда ҳаёт қайнайди. Қудратли «Нива»лар шитоб билан олга интилган сари машина ва тележкаларга шовуллаб қутбарака ёғилади. Ҳамманинг кайфияти аъло. Чунки 110 гектар ерга экилган арпанинг ҳар гектаридан пландаги 24 центнер ўрнига 45 центнердан сара дон олинмоқда. Демак, хирмоннинг баракали бўлиши аниқ.

Суратларда: 1. Комбайнчи О. Темиров. 2. Ғалла ўрилмоқда. 3. Транспорт трактори ҳайдовчиси Т. Синдоров ҳосил чўғидан мамнун.

А. Тўраев фотолари.

ТАШАББУСКОРЛАР

«Ленин йўли» колхози — Тошкент районидаги юқори ҳосилли хўжаликлардан бири. Бу ерда мева, сабзавот ва узум етиштириш йил сайин кўпайиб боряпти. Бунинг асосий сабаби, деҳқончиликда пудрат усулидан кенг фойдаланилаётганлигидир. Ана шулардан бири Ҳожиакбар Азимов бошлиқ оилавий звенодир. Звено 1,4 гектар майдонда узум етиштиради. Бу йил улар ана шу токзорларнинг ҳар гектари ҳисобига 150 центнердан, жами 21 тонна ҳосил териб топшириш мажбуриятини олишган.

Улар зиммаларига олган мажбуриятни бажариш учун куз, қиш ва баҳор ойларида бажариладиган барча агротехник қоидаларни вақтида, сифатли ўринлатишга ҳаракат қилишди. Кўнгилдагидек парваришланган токларда шиғил-шиғил ғўралар пайдо бўлди. Яқинда оила аъзолари пайкалда етилаётган ҳосилни чамалаб чиқиб, ҳар гектар ҳисобига 200 центнердан узум олиш бўйича оширилган мажбурият қабул қилишди. Ҳожиакбар акага шарафли вазифани бажаришда турмуш ўртоғи Ҳакима опа, қизлари Шоҳиста, ўғиллари — Қаҳрамон ва Бахтиёр, куёви Абдусатторлар яқиндан ёрдам беришмоқда.

Хўш, ана шу ваъдани устидан чиқиш ва ҳосилдорликни ошириш учун нима қилиш керак? Бунга қандай қилиб эришилади? Бу саволларга пешқадам боғбон шундай жавоб берди:

— Боғларга вақтида, сифатли қилиб, агротехника талаблари даражасида ишлов бериш ҳақида кўп гапирилади. Аммо, бунга ҳамиша ҳам амал қилинавермайди. Кўпчилик агротехник тадбирларга арзимаган иш деб, бепарво қарайди. Ваҳолонки, ана шу арзимас бўлиб кўринган иш кўп нарсани ҳал қилиши, ҳосилдорликни ошириши мумкин. Шунинг учун ҳам биз барча тадбирларни ўз вақтида, эътибор билан бажарамиз.

Ҳозир токзорларда иш қизғин. Ўсимликни ўғитлаш, тагини юмшатиш, парваришлаш, авжида. Сўриларга бир текис таралган ток новдаларидаги шиғил ҳосил юксак марра албатта эгалланишидан далолат бериб турибди.

М. РИХСИЕВ.

Колхоз ишлаб чиқаришини жадал ривожлантирайлик

Республика колхозлар кенгашининг мажлиси колхозчиларнинг IV Бутуниттифоқ съездига тайёргарлик ишларининг бориши ҳамда КПСС Марказий Комитетининг 1987 йил январь Пленуми қарорлари асосида колхозлар кенгашларининг вазифаларига бағишланди. Мажлисда кенгаш аъзолари, министрлик ва идораларнинг вакиллари иштирок этдилар.

Мажлисда қайта қуриш шароитида колхоз тузуми мамлакат озиқ-овқат таъминотини яхшилашда ўзининг катта имкониятларга эга эканлигини зўр куч билан намоён этмоқда, деб таъкидланди. Аммо кўпчилик колхозларда жамоат хўжалигини юритиш даражаси ҳали замонавий талабларга жавоб бермайди, хўжаликларда бўлиб ўтган ҳисобот ва ҳисобот-сайлов йиғилишларида шу нарса очиб ташланди.

КПСС Марказий Комитети колхоз қурилишининг замонавий проблемаларини кўриб чиқиш учун 1988 йилнинг март ойида колхозчиларнинг IV Бутуниттифоқ съездини ўтказиш тўғрисидаги Бутуниттифоқ колхозлар кенгаши ва СССР Давлат агросаноат комитетининг таклифини қабул қилди. Бу анжуман қатнашчилари хўжалик юритиш ва бошқарувни демократлаштиришнинг янги шароитларида социал-иқтисодий тараққиётни жадаллаштириш масалаларини ва у билан боғлиқ тарзда колхознинг намунавий Уставига киритиладиган ўзгаришларни кўриб чиқадилар. Съездга тайёргарлик давомида колхозчи деҳқонларнинг партия аграр сиёсатини амалга оширишдаги иштирокини ҳар томонлама активлаштириш лозим, деб таъкидлашди мажлис қатнашчилари. Колхозлар кенгашлари агросаноат комплексини бошқариш органлари билан биргаликда ҳар бир колхоз беш йилликнинг иккинчи йили социал-иқтисодий тараққиёт планларини муваффақиятли бажарилишини таъминлаши учун таъсирчан чораларни амалга оширишлари керак. Съездга тайёргарлик колхозлар кенгашларининг хўжалик ҳаёти масалаларини ҳал этишдаги фаолиятини жонлантиришга омил бахш этиши лозим.

Мажлисда 1987 йилнинг 10 сентябрига қадар колхозлар ва районларда бўлажак съездга делегатлар сайлаш учун йиғилишлар ўтказиш ҳақида қарор қабул қилинди. Областлар ва Қорақалпоғистон АССРда 1987 йилнинг 15 ноябридан то 15 декабрига қадар колхозчиларнинг конференциялари ўтказилади.

Колхозлар кенгашининг мажлисида «Узколхозздравница» бирлашмасининг иши тўғрисидаги масала ҳам кўриб чиқилди, Ўзбекистон республика колхозлар кенгаши президиумининг қарорлари тасдиқланди.

(ЎзТАГ).

Социализм самарадорлиги проблемалари тўғрисида халқаро симпозиум

22—23 июль кунлари КПСС Марказий Комитети ҳузуридаги Марксизм-ленинизм институтида «Социализмни иқтисодий ва социал-сиёсий жиҳатдан яна ҳам самарали ривожлантириш учун кураш тажрибаси ва проблемалари» мавзуида илмий симпозиум бўлиб ўтди. Симпозиум ишида БКП, ВСИП, ГБСП, МХРП, ПБИП, ЧКП илмий-тадқиқот муассасаларидан келган олимлар иштирок этдилар. Инсоният тараққиётининг бурилиш босқичида социализм марксча-ленинча назариясининг тарихий ролини белгилаб берувчи проблемалар муҳокама қилинди.

Қардош социалистик мамлакатларнинг конкрет тарихий тажрибаси ва уларнинг ҳозирги турмуши назария билан практиканинг узвий боғлиқлиги, қардош партияларнинг социализмни ривожлантириш проблемаларига янгича ёндашувлари, социализм потенциалидан, унинг афзалликларидан яна ҳам тўлиқроқ фойдаланиш негизида таҳлил қилинди.

Бўлиб ўтган фикрлашувлар шуни кўрсатдики, қардош социализм мамлакатларида социализм тўғрисидаги ленинча тасаввурларни қайта тиклаш, унинг принциплари асосида, жамият турмушидаги турғунлик ҳолатларини дангал аниқлаш ва социализм самарадорлигини кескин ошириш учун кураш йўлларини белгилаш асосида ҳозирги замоннинг туб проблемаларини ҳал этиш йўллари зўр бериб ва ҳар томонлама илмий изланилмоқда.

(ТАСС).

ОРБИТАДА ТУТАШИШ

СОВЕТ—СУРИЯ ЭКИПАЖИ «МИР» КОМЛЕКСИНИНГ ИЧИДА

ТАСС ахбороти

1987 йил 24 июль куни Москва вақти билан соат 7 дан 31 минут ўтганда «Союз ТМ-3» космик кемаси «Мир» илмий-тадқиқот комплекси билан туташтирилди. 4 нафар совет космонавти: Юрий Романенко, Александр Лавейкин, Александр Викторенко, Александр Александров ва Сурия космонавти Муҳаммад Форисдан иборат халқаро экипаж Ер атрофи орбитасида ишлашга киришди.

Совет Иттифоқи ва Сурия олимлари тайёрлаган учиш илмий программаси олти кунга мўлжалланган. Бу программа мамлакат экономикаси турли тармоқларининг манфаатлари йўлида Сурия Араб Республикаси территориясини фотосуратга олишни, Ер атмосфераси юқори қатламларини ўрганишни ўз ичига олади. Космик материалшунослик программасига мувофиқ масса ва иссиқлик кўчириш ҳамда характеристикалари яхшиланган кристаллар ҳосил қилиш жараёнларини ўрганишни давом эттириш мақсадида эксперименталр ўтказиш мўлжалланган. Космик учиш омилларининг одам организмига таъсири тўғрисида маълумотлар олиш учун медицина тадқиқотлари ҳам ўтказилади.

Қўшма тадқиқотлар тугаганидан сўнг космонавтлар бошқараётган комплекс асосий экипажи қисман алмаштирилади. «Союз ТМ-2» кемасида космонавтлар Александр Викторенко, Александр Лавейкин ва Муҳаммад Форис Ерга қайтиб тушадилар, Юрий Романенко билан Александр Александров Ер атрофи орбитасида ишни давом эттирадилар.

Совет Иттифоқи ва Сурия космонавтларининг парвози космик фазони тинчлик мақсадларида ўзлаштириш ишида икки қардош мамлакат қалин ҳамкорлигини яқ-қол намойиш этади.

Космонавтлар Романенко, Лавейкин, Викторенко, Александров ва Форис ўзларини яхши ҳис этмоқдалар.

«МИР»—«СОЮЗ» ОРБИТАЛ ИЛМИЙ-ТАДҚИҚОТ КОМПЛЕКСИНИНГ ХАЛҚАРО ЭКИПАЖИГА

КОСМОНАВТЛАР РОМАНЕНКО, ЛАВЕЙКИН, ВИКТОРЕНКО, АЛЕКСАНДРОВ ВА ФОРИСГА

Азиз ўртоқлар!

«Мир» — «Союз» орбитал илмий-тадқиқот комплексида биргаликдаги ишлар муваффақиятли бошланганлиги муносабати билан сизларга самимий қутловлар йўллайман.

Сизларнинг парвозингиз илмий соҳада ривожланиб бораётган алоқаларинг ёрқин ифодаси, Совет Иттифоқи билан Сурия Араб Республикаси ўртасидаги кўп томонлама ва самарали ҳамкорликдаги сифат жиҳатдан янги қадамдир. Бу парвоз космосни ўзлаштиришдаги ҳамкорлигимизнинг тинчлик мақсадларини яққол намойиш қилади ҳамда Совет — Сурия дўстлигини ривожлантириш ва мустаҳкамлаш йилномасига ёрқин саҳифа бўлиб ёзилади.

Аминманки, сизлар ўз халқларингизнинг юксак ишончини оқлайсиз ҳамда муҳим илмий ва халқ хўжалик аҳамиятига эга бўлган биргаликдаги тадқиқотлар ва экспериментлар программасини рўёбга чиқариш соҳасидаги фахрли ва масъулиятли топшириқни бажарасиз.

Азиз ўртоқлар, сизларга муваффақиятли ишлашингизни ва Ерга эсон-омон қайтиб келишингизни тилайман.

М. ГОРБАЧЕВ.

«МИР»—«СОЮЗ» ОРБИТАЛ ИЛМИЙ-ТАДҚИҚОТ КОМПЛЕКСИНИНГ ХАЛҚАРО ЭКИПАЖИГА

КОСМОНАВТЛАР РОМАНЕНКО, ЛАВЕЙКИН, ФОРИС, ВИКТОРЕНКО ВА АЛЕКСАНДРОВГА

Сизлар космик учиш программасини муваффақиятли давом эттираётган «Мир» станциясидан юборган телеграммангизни зўр қувонч билан олдим. Шу муносабат билан Сурия Араб Республикасининг халқи номидан ва шахсан ўз номимдан сизларга ғоят қизғин қутловлар ҳамда муваффақият ва эсон-омонлик тилаб, энг яхши истаклар йўллашдан бахтиёрман.

Сизларнинг парвозингиз Сурия билан Совет Иттифоқи ўртасидаги дўстлик ва ҳамкорлик муносабатлари ривожланаётганлигининг объектив натижасидир. Бу муносабатлар ўзининг ғоят мустаҳкамлигини тасдиқлади ва ҳамкорликнинг барча соҳаларида жуда катта ижобий натижалар берди. Бу муносабатлар иккала мамлакатимиз, партияларимиз ва халқларимизнинг умумий позицияларига таяниб, тараққиёт, социализм ва тинчлик ишига ҳизмат қилишда муштарак манфаатларимизни акс эттиради.

Аминманки, сизлар учиш программасига киритилган барча илмий экспериментларни бажарасиз. Бу космик учиш муносабатларимиз, айниқса илмий ҳамкорлигимизнинг ғоят муҳим соҳаси тарихида янги босқич бўлиб қолади.

Мазкур космик учишни тайёрлаш ва амалга оширишга ҳисса қўшган барча сурияликларга ва совет кишиларига миннатдорчилик билдираман ҳамда уларнинг ишини юксак қадрлайман.

Сизларга яна бир бор муваффақият, омад ва эсон-омон Ерга қайтишингизни тилайман.

Сурия Араб Республикасининг Президенти Ҳафиз АСАД.

Совет Иттифоқи Коммунистик партияси Марказий Комитетининг Бош секретари

ўртоқ Михаил Сергеевич ГОРБАЧЕВга

Араб Социалистик Уйғониш партиясининг Бош секретари, Сурия Араб Республикасининг Президенти

ўртоқ Ҳафиз АСАДга

Совет ва Сурия космонавтларидан иборат халқаро экипаж қўшма тадқиқотлар ва экспериментлар программасини бажаришга киришганлигини «Мир» — «Союз» орбитал комплексидан сизларга маълум қиламиз.

Бизнинг парвозимиз жаҳоншумул тарихий аҳамиятга молик бўлган, халқларнинг эксплуатация ва мустамлакачиликдан озод бўлиш учун, уларнинг ўз тақдирини ўзи белгилаш ҳуқуқи ҳамда инсониятни урушлардан халос этиш учун олиб борган курашида муҳим бурилиш нуқтаси бўлиб қолган Улуғ Октябрь социалистик революциясининг 70 йиллигини байрам қилишга тайёргарлик кўрилаётган даврда ўтаётганлигидан хурсандмиз. Бу бизни руҳлантирмоқда ва зиммамизга алоҳида масъулият юкламоқда.

Учиш программасини муваффақиятли бажариш учун бутун кучимиз ва билимимизни сарфлаймиз.

«Мир» — «Союз» орбитал илмий-тадқиқот комплексининг халқаро экипажи космонавтлар Ю. РОМАНЕНКО, А. ЛАВЕЙКИН, А. ВИКТОРЕНКО, А. АЛЕКСАНДРОВ, М. ФОРИС.

Совет Иттифоқи Коммунистик партияси Марказий Комитетининг Бош секретари

ўртоқ Михаил Сергеевич ГОРБАЧЕВга

Азиз Михаил Сергеевич!

Самимий қутлов сўзларингиз ва эзгу истакларингиз учун сизга чин қалбимиздан миннатдорчилик билдирамиз.

Бизга билдирилган ишончни шараф билан оқлаймиз ва космик фазони тинчлик мақсадларида тадқиқ этиш соҳасидаги қўшма парвоз программасини тўла-тўкис бажариш учун ҳамма ишни қиламиз, деб сизни ишонтирамиз.

«Мир» — «Союз» орбитал илмий-тадқиқот комплексининг халқаро экипажи космонавтлар Ю. РОМАНЕНКО, А. ЛАВЕЙКИН, А. ВИКТОРЕНКО, А. АЛЕКСАНДРОВ, М. ФОРИС.

Араб Социалистик Уйғониш партиясининг Бош секретари, Сурия Араб Республикасининг Президенти

ўртоқ Ҳафиз АСАДга

Азиз ўртоқ Ҳафиз Асад!

«Мир» — «Союз» орбитал илмий-тадқиқот комплексининг халқаро экипажи самимий қутлов сўзларингиз ва эзгу истакларингиз учун сизга миннатдорчилик билдиради.

Биз, Совет ва Сурия космонавтлари қўшма парвознинг илмий программасини муваффақиятли бажариш учун бутун билимимиз ва тажрибамизни сарфлаймиз, деб сизни ишонтирамиз.

«Мир» — «Союз» орбитал илмий-тадқиқот комплексининг халқаро экипажи космонавтлар Ю. РОМАНЕНКО, А. ЛАВЕЙКИН, А. ВИКТОРЕНКО, А. АЛЕКСАНДРОВ, М. ФОРИС.

ЧЕХОСЛОВАКИЯ ЖУРНАЛИСТЛАРИ БИЛАН УЧРАШУВ

Чехословакиянинг халқаро мавзуларда ёзувчи бир группа журналистлари Тошкентга келди. Улар СССР Журналистлар союзининг таклифига биноан мамлакатимизда меҳмон бўлиб турибди. Группа составида «Руде право» газетасининг редактори Ян Коварик, Чехословакия телевидениесининг редактори Иван Фарски, Чехословакия радиосининг редактори Петер Волдан, Братиславада чиқадиган «Правда» газетасининг редактори Юлиус Леринц бор.

24 июль куни меҳмонлар Ўзбекистон Журналистлар союзи правлениесида бўлдилар. Бу ерда улар ижодий союзининг фаолияти билан муфассал таништирилди, оммавий ахборот воситалари республика иқтисодий ва ижтимоий турмушини қайта қуриш жараёнида муҳим роль ўйнаётганлиги тўғрисида уларга сўзлаб берилди. Шу куни ЧССРдан келган журналистлар республика радиоэшиттириши редакцияларининг ижодий коллективи билан учрашдилар.

Учрашув ва суҳбатлар вақтида чехословакиялик журналистлар Ўзбекистон ҳаётида содир бўлаётган ўзгартишлар билан ғоят қизиқиб танишаётганликларини ҳамда иккала республика оммавий ахборот воситаларининг ҳодимлари ўртасида анъанавий алоқаларни ривожлантиришга кўмаклашишдан хурсанд эканликларини таъкидладилар. ЧССРнинг миллий қаҳрамони журналист Юлиус Фучик ўттизинчи йиллардаёқ мана шундай анъанавий алоқаларни бошлаб берган эди. (ЎзТАГ).

• *Партия турмуши: қарор ва ижро*

ҚАЙТА ҚУРИШ ТАЛАБЛАРИДАН ЧЕТДА

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети Бюросининг қарори

Каттақўрғон район партия комитетида қандай бажариляпти?

«...Каттақўрғон район партия комитети биринчи секретари М. Шодиев... ва бошқалар омилкор эмасликларини, турғунлик ҳолатидан чиқиш йўлларини, ишга янгича ёндашиш усулларини билмасликларини кўрсатдилар. Партия комитетлари қуйи бўғинлардан ажралиб қолганлар, улар кадрларга нисбатан талабчанликни бўшаштирганлар, резерв тайёрлаш, коммунистларнинг ҳисоботларини тинглаш системаси ишлаб чиқилмаган».

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг Бюроси «Орқада қолаётган шаҳарлар, районлар, корхоналар, ташкилотлар ва хўжаликлар раҳбарлари билан ўтказилган суҳбатларнинг якунлари тўғрисида» қабул қилган қароридаги бу сатрлар Каттақўрғон район партия комитети фаолиятига чуқур назар ташлашга, қолоқлик юз бериши сабабларини таҳлил этишга ундади.

Ушбу суҳбатдан буён орадан олти ой ўтди. Район партия комитети иш услубида қандай ўзгаришлар юз берди? Қайта қуриш иш усули ва методларида ўз аксини топдими? Партиявий-ташкилий, идеологик ишда халқ хўжалигига раҳбарликда нималар ёддан кўтарилмоқда? Камчиликлар, ютуқлар қачон, қаерда кўзга ташланади?

БЮРО МАЖЛИСИДА

Дарҳақиқат, партия комитети бюроси аъзоларининг талабчанлиги, қатъияти, дадиллиги кўпинча бюро мажлисларида намоён бўлади. Чунки бу ерда қисқа вақт ичида чуқур мушоҳада қилиш, масалаларга тўғри, оқилона муносабат билдириш, аниқ, хатосиз хулосага келиш, бутун билим, маҳорат, тажрибани ишга солиш талаб этилади. Бунга Каттақўрғон район партия комитетининг яқинда бўлиб ўтган бюро мажлисида қатнашиб яна бир карра ишонч ҳосил қилдик.

Дастлаб одатга кўра партияга қабул қилиш масаласи қараб чиқилди. Сўнг партия Устави талаби бузилишига йўл қўйилганлиги муҳокамага киритилди. (Бу факт область партия комитети томонидан аниқланган — бу ҳақда ҳеч нарса дейишмади). Шу йил январь ойида «Ленин йўли» колхози сигир соғувчиси Дилбар Сатторовани КПСС аъзолигига кандидатликка қабул қилишганди. Унга беш йиллик партия стажига эга бўлмаган коммунист Руқия Мурсалова тавсиянома берган. Область партия комитети тафтиш комиссияси аъзоси Р. Мурсалова, партком секретари Т. Йўлдошев, райком инструктори Х. Иброҳимов ва қолганлар ҳам бунга эътибор қилишмаган.

Бюро кандидатликка қабул ҳақидаги ўз қарорини бекор қилишга мажбур бўлди. Колхоз партия комитети секретари Т. Йўлдошев вазифасидан озод қилинди. Чунки унинг айби билан илгари бир йиллик иш стажига эга бўлмаган киши КПСС аъзолигига кандидатликка қабул қилинган, кейин бунинг учун партком секретари ҳисоб карточкасига ёзиш шарти билан қаттиқ виговор олган эди. Шунга қарамай райком бюроси аъзоси, РАПО раиси Т. Йўлдошев (улар қариндош эмас) партком секретарини ҳимоя қилди: — У кўп иш қиляпти. Ишида қолдириб, синаб кўрсак бўлармиди...

Ана шу сўзлар бюро аъзоларидан айримлари раҳмдиллик, андиша қилиш, ўзлари ҳақида одамлар «Бу бағри кенг, ҳар нарсани кечириб юборади», дейишларига мойиллик ҳиссига жуда берилганликларини кўрсатади. Буни «Ленин йўли» колхози билан боғлиқ қуйидаги факт ҳам исботлайди.

ПРОТОКОЛЛАР ВАРАҚЛАНГАНДА

Шу йил 12 март куни бюро мажлисида коммунист Худойберди Зиётовнинг шахсий иши кўрилди. У илгари «Ленин йўли» колхозида бадиий ҳаваскорлик ансамблига раҳбар бўлган. Хотини, боласини ташлаб кетиб қолган. Самарқанд шаҳрида бошқа бир аёл билан яшай бошлаган. Тўрт ой давомида аъзолик взносларини тўламаган, партия ташкилоти билан алоқасини узиб қўйган, маънавий қашшоқлигини намоён этган коммунист тақдири ҳеч кимни қизиқтирмаган.

Хотини бу ҳақда юқорипартия ташкилотларига маълум қилгандагина масала кун тартибига киритилган. Бу хусусда КПСС Уставида шундай дейилади: «Узрсиз сабаблар билан уч ой мобайнида аъзолик взносларини тўламаган партия аъзоси ёки партия аъзолигига кандидат тўғрисидаги масала бошланғич партия ташкилотида муҳокама қилиниши керак. Агар муҳокама вақтида шу партия аъзоси ёки партия аъзолигига кандидат ҳақиқатда партия ташкилоти билан алоқани узиб қўйганлиги аниқланса, у партиядан чиққан ҳисобланади...»

Ҳаммаси аниқ айтилган. Аммо бошланғич партия ташкилоти Х. Зиётовга ҳисоб карточкасига ёзиш шарти билан қаттиқ виговор берган, холос. Райком бюроси буни тасдиқлаб қўя қолган.

— Биз уни тарбияламоқчи эдик, — деди район партия комитети ҳузуридаги партия комиссияси раисининг ўринбосари Элмамат Қувватов. — Хотини, ёш боласи, уларнинг келажагини ўйладик.

Кишилар самимий гапиришса ишонасиз, албатта. Лекин қарангки, улар тарбияламоқчи бўлган коммунист зудлик билан ҳисобдан чиқиб, Самарқанд шаҳрига кетиб қолган. Хотини, боласи эса уни қизиқтирмайди.

Ажаб эмаски, Боғишамол район партия комитети яқин кунларда уни жазодан халос этар. Қарабсизки, Устав талаби бузилиши ҳақидаги факт кимларнингдир раҳмдиллиги, талабчан эмаслиги соясида ғойиб бўлади.

БЮРО МАЖЛИСИДА

Район партия комитети бюроси атеистик тарбияни яна да яхшилаш масаласини кун тартибига киритибди. Бу ҳақда райком инструкторининг умумий характердаги ахбороти тингланди. Унда келтирилган айрим фактларни ҳам қишлоқ Совети ижроия комитетлари раислари, партком секретарлари инкор этишди.

— Бизда атеистик тарбия жуда яхши йўлга қўйилган, — деди ўз сўзида райком секретари А. Ҳамидова. — Биз асосан «Зарафшон» газетаси орқали бу тарбияни амалга оширямиз. Ҳозир давр талаб қилаётган экан, гарчи районда аҳвол яхши бўлса-да бу масалани муҳокама қилишни лозим кўрдик.

Аввало, районда аҳвол яхши эмас. Буни «Зарафшон» газетасида босилаётган фельетонлар, танқидий мақолалар ҳам исботлаб турибди. Ленин номли колхоз партия комитети секретари луқма ташлаганидек, ўн минутга колхозга бориб, бу ҳақда хулоса қилиш ярамайди. Қолаверса, фактларни атрофлича ўрганмай, масалага чуқур кириб бормай уни муҳокамага қўйиш мумкинми? Шу боис ҳам баҳс бўлмади, айбдорлар топилмади, атеистик тарбияни кучайтириш «кўрсатиб ўтилди». Бундай юзакичилик қачонгача давом этаркан? Ёки бу тасодифий ҳолми? Балки бу райкомга хос иш услуби эмасдир?! Бу саволлар яна протоколларни варақлашга ундади.

ИШ УСЛУБИГА НАЗАР

Шу йил 6 январь куни Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетида Каттақўрғон области раҳбарлари билан ҳам суҳбат ўтказилди. 17 январь куни эса район партия комитетининг пленумида раҳбар кадрлар сифат составини яхшилаш, кадрларни танлаш ва жой-жойига қўйишда ленинча принципларга қатъий амал қилиш масаласи муҳокама қилинди. Лекин юқоридаги суҳбат ҳақида, унинг якунлари тўғрисида лом-мим дейилмади. Пленумда 12 раҳбар кадр сўз олди. Лекин булар ҳисоб бериш, рақамларни санаш билан кифояланишди.

«Пролетарий» колхози правлениеси раиси Ш. Тожиев, «Ленинизм» совхози директори К. Эрдонов ва бошқалар ўз ишларини, социал-иқтисодий аҳволни танқидий рухда таҳлил этмадилар. Район матлубот жамияти правлениеси раиси М. Насруллаев «Мактабларга турли озиқ-овқат маҳсулотларини ўз вақтида етказиб бериш учун транспорт етишмайди, мана шу масалада область матлубот жамиятидан ёрдам беришларини сўраймиз» деди. Шу тариқа сўзга чиққанлар сўраш, илтимос қилишдан нарига ўтишмаган. Ахир райком пленуми кун тартибига ниҳоятда муҳим масала қўйилган эди-ку! Афсуски, докладда ҳам умумий характердаги пешона силайдиган танқидлар, керак-нокерак рақамлар қалаштирилган ташланган, ҳақиқий аҳволни очиб берадиган гап эса кам.

31 март куни эса актив йиғилиши чақирилган. 22 саҳифали докладнинг 17 бетига бажарилган ишлар «жойлашган». Бироқ Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетидаги суҳбат яна унутиб қолдирилган. Орадан кўп ўтмай, 15 апрель куни «қайта қуриш ва кадрлар сиёсати» пленумда муҳокама этилган. Сўзга фақат раҳбарлар чиқишган. Бироқ 15 раҳбарнинг бирортаси ҳам Марказий Комитетдаги суҳбат ва унинг асосида нима иш қилишаётганини гапирмаган. Албатта, бу масала унутиб юборилган десак хато қиламиз. Шу йил 16 февраль куни газеталарда Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети қарори эълон қилингач, райком тадбир белгилашга киришди.

Суҳбат 6 январда ўтган бўлса, район партия комитети 27 февралда тадбир белгилади ва бюро мажлисида тасдиқлаб олди. Лекин бу масала кўп кишилик пленум ва актив йиғилишида кўтарилганда, таъсири ва самараси янада ортган, ошкоралик тўлиқ таъминланган бўлур эди.

ПЕШҚАДАМ РАЙОН ОДИМИ НЕГА СУСТЛАШДИ?

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети қарорида Оқдарё, Пайариқ районларида ҳам жиддий камчиликлар рўй бергани таъкидланган. Ҳалигача бу районларда тўғри хулоса чиқариб олишди, деб айтиш қийин. Шунга қарамай нега умумий аҳвол бу районлардан анча дуруст бўлган Каттақўрғонни танладик?

Кейинги пайтларда партиявий раҳбарлик, идеология ишларига мавсум якунига қараб баҳо бериш авж олмоқда. Сут, гўшт топшириш квартал плани бажарилса, дарров раҳбарлик яхши, идеология иши натижаси бу, деган хулосага келинади. Лекин кварталлар натижаси билан йил сарҳисоби тўғри келмаётган ҳоллар кўп бўляпти-ку! Биринчи кварталда планни икки ҳисса бажариб, йил охирида қолоқлар сафига тушиб қолганлар озми? Демак, хулоса чиқаришда планлар мунтазам уддаланиши диққат марказида турши керак.

Каттақўрғон иқлимига ҳамма қавас қилади. Ер шароити ҳам яхши. Гарчи қишлоқ қурилиши сust кечаётган бўлса-да, шароит ёмон эмас. Самарқанд областида энг «тинч» район шу — яъни шикоятлар кам. Шу боис ҳам йиллар давомида Каттақўрғон Самарқанд области қарвонининг олдида юрди. Механизацияни кенг жорий этиш борасида Каттақўрғон технологияси ишлаб чиқилганди. Нега энди ўтган йили об-ҳаво сал қийнаб қўйгач, район бардош беролмади? Бу ҳол тасодифми? Қайта такрорланмайдими? Мана гап қаерда! Юқорида биз келтирган мисоллар хусусида «буни нима кераги бор экан» деб ўйлагувчилар ҳам бўлиши мумкин. Бизнингча керак! Ютуқларга берилиб, районда танқид ва ўз-ўзини танқид унутилди. Ўз ишидан қониқиш ҳосил қилиш, рақамларга маҳлиё бўлиш «гуркиради». «Бировнинг кўнглини қолдирмаслик» принципи партиявий ишнинг ўқ илдизига айланиб қолди. Бундай шароитда талабчанлик ҳақида гап бўлиши мумкинми?

Пленумлар, бюролар протоколларини варақлар экан биз эскича «силлиқ» иш услуби ҳамон эркин яшаётганини сездик. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетидаги суҳбат бунга зарба бериши керак эди. Афсуски, бу зарбани кимларнингдир юмшоқ кўнгиллиги қайтариб қолган.

Ана шу суҳбатга райондаги Охунбобоев номли колхоз правлениеси раиси И. Усарова, партия комитети секретари Р. Сайдиев ҳам чақирилган эдилар. Улар ҳам суҳбатдан чиқарган «хулоса»ларини Тошкентда қолдириб қайтдилар. Акс ҳолда раис хўжалик экономикасига оид бирор гап билмаслигини, партком секретари эса ижро назорати, кадрлар билан ишлаш ҳақидаги тушунчадан йироқлигини қандай изоҳлаш мумкин?!

— Бизга насос ўрнатиб беришса, Зарафшон дарёсидан сув олсак бас! Фақат жанчилигимиз шу! Қолган ҳамма иш жойида.

Раис ва партком секретари ўтган йили барча соҳа бўйича планлар бажарилмаганини фақат сувга боғлашса, камчиликларни кўра олишмаса ҳақиқий аҳвол ҳақида кимдан сўраш керак?!

Хуллас, шу нарса аён бўлдики, ҳали баъзилар қайта қуриш вақтинчалик гап деб юришибди. Олдинги иш услуби уларнинг қон-жонларига сингиб кетган. Каттақўрғон шуҳрати тикланишини жуда ва жуда истаймиз. Бунинг учун эса район партия комитети ўз ишини қайта қуриши, шу асосда бошланғич партия ташкилотларига нисбатан талабчанлик кўрсатиши зарур. Танқид ва ўз-ўзини танқид, ошкоралик, принципиаллик, камчиликларга муросасизлик, ҳар бир масалага янгича ёндашув — ана шу принциплар Каттақўрғон районининг олдинга чиқиши учун ниҳоятда зарур.

Ж. МАМАТОВ,
«Совет Ўзбекистони» мух. бири.

• *Кадрлар ва қайта қуриш*

Директор айтдими... тамом!

Олимжон Жўраев Тошкент ирригация ва қишлоқ хўжалигини механизациялаш инженерлари институтини тугатгач, қадрдон қишлоғи Телпакчиноғга зўр орзу-умидлар билан қайтди. Унинг отаси қирқ йилдан бери механизатор бўлиб ишлаётган «Коммунизм» совхозида меҳнат қилиш истаги бор эди. Ёш мутахассисга фаолиятини чорвачилик механизмларини созловчи бўлиб бошлашга тўғри келди. Дастлаб бу нарса ҳеч кимни ажаблантирмади. Дипломли мутахассис бўлиш, ҳали ўз касбини пухта ўзлаштириб олди, деган гап эмас. Бунинг учун тажриба ва малака тўплаш лозим.

Бироқ О. Жўраевнинг тажриба тўплаши анча муддатга чўзилиб кетди. У билан бирга институтни тамомлаб келган курсдоши Ҳайдарқул Мавлонов эса тўрт-беш ой ўтгач масъулиятли ишга — устахона мудирлигига тайинланди. Олимжон бўлса ҳамон чорвачилик техникаси ва механизмларидан тўлиқ хабардор бўлмаган, ўрта махсус маълумотли Нурулла Наврўзов қўл остида ишларди. Наврўзов ёш мутахассисни камситар, унга билиб-билмай турли топшириқлар бераверарди. Инженернинг фикри билан ҳисоблашмасди.

Бу ҳол Олимжоннинг отаси Муҳаммади Жўраевнинг иззат-нафсига қаттиқ тегди. У тўппа-тўғри директорга мурожаат қилди.

— Мана, бир ярим йилки ўғлим оддий созловчи бўлиб ишлаяпти, — деди у. — Ахир бу ишни чаласавод одам ҳам уддалайди-ку. Қачонгача ёш инженер оддий созловчи бўлиб юраверади.

— Қирқ йил ишлаганингизни пеш қилманг, — деди тутақиб директор Омонулло Абдураимов. — Энди келиб-келиб сиз менга ақл ўргатасизми? Боринг ишингизни қилинг. Раҳбарлар ишига аралашганингиз учун, шу лавозимда турадиган бўлсам, ўғлингизни созловчиликдан нарига ўтказмайман.

Мана сизга раҳбар ходимнинг оддий меҳнаткаш инсонга муомаласи! Шундан сўнг 1986 йилнинг кузида М. Жўраев совхоз маъмуриятининг кадрлар сиёсатидаги нуқсонлари ҳақида район партия, совет ташкилотларига арз қилишга мажбур бўлди. Натижа чиқмагач, юқори ташкилотларга мурожаат қилди.

Яқинда совхозда бўлиб, шу воқеани ўрганишга тўғри келди. Маълум бўлишича, чорвачилик техникаси механиги вазифасида ишлаётган Н. Наврўзов ичкиликка муккасидан кетиб, оқибатда ўз шахсий машинасида авария қилган. Ҳушёрхонага тушган. Шундан сўнг совхоз маъмурияти уни бошқа ишга ўтказиб, ўрнига ёш мутахассис О. Жўраевни тайинлашга қатъий ваъда берди. Кўпчилик бу гапга ишонди. Жумладан, кекса тракторчи М. Жўраев ҳам унинг ваъдасига ишониб қолди. Шу муҳокамада район партия комитети пропаганда ва агитация бўлими мудири И. Ашуров ҳам иштирок этганди.

Кейинчалик бу ваъдалар пуч эканлиги маълум бўлди. Хўжалик раҳбарлари текширувчиларга тилёламалик қилишиб, улар кетишгач О. Жўраевни механик қилиб тайинлаш ҳақида буйруқ беришмаган. Н. Наврўзов эса ўз вазифасида ишлашни давом эттираверган. Орадан бир ярим ой ўтгач, шу йилнинг март ойида яна Сариосиёга боришга тўғри келди. Совхоз раҳбарлари ҳам, шикоятчилар ҳам район партия комитетининг биринчи секретари А. Номозов кабинетида тўпландилар.

— Нега берган ваъдангизни бажармадингиз? — сўрадик совхоз директоридан.

— Шикоят қилганларнинг ҳаммасини катта ишга қўяверсак, оқибати нима бўлади, — деди у. — Биз демократия асосида Н. Наврўзов ва О. Жўраевларнинг номзодини кўрсатиб, механикликка сайлов ўтказишга қарор қилдик.

Бироқ кейинги пайтларда айрим жойларда бўлаётганидек бу ерда ҳам раҳбарларни сайлашдан ўз манфаати йўлида фойдаланиш ҳоли рўй берди. Чунончи, партия ташкилоти, совхоз маъмурияти сайловни ҳеч қандай тайёргарликсиз хўжакўрсинга ўтказдилар. Участкада Наврўзовнинг қариндош-уруғлари кўп эди. Шу туфайли ҳам сайловда кўпчилик Наврўзовни «ёқлаб» овоз берди. Ичкиликбозлик қилиб ўзини бадном этган Нурулла Наврўзов сайловдан сўнг яна кўкларга кўтариб мақталди. Ёш мутахассис О. Жўраев эса ноҳақ камситилди. Сайлов пайтида коллектив манфаатини кўзловчи, ҳалол, холис кишиларга сўз берилмади.

Совхоз маъмуриятининг кадрлар масаласида партия, касаба союз ва бошқа жамоат ташкилотлари билан ҳисоблашмасдан ўзбошимчалик билан иш тутишига яна кўпгина мисоллар келтириш мумкин.

Жумладан, чўчқачилик фермаси мудири Ҳасан Ҳакимов тўсатдан бетоб бўлди. У соғайиб ишга чиққач ҳайрон қолди. Чунки, Ҳакимов даволанаётган пайтда совхоз директори унинг ўрнига бошқа одамни тайинлаган эди. Ғайриқонуний қилинган бу ишни совхоз партия, касаба союз ташкилотлари ҳам қоралашдилар. Аммо, Ҳакимовни ўз лавозимига қайтаришнинг иложи бўлмади. Директор ўз сўзида қатъий эди. Сабзавотчилик бригадаси бошлиқлигига сайланмай эътибордан қолган Рустам Омонов директорнинг буйруғи билан хўжаликнинг маданият ва истироҳат боғи директорлигига қўйилди. Мутахассислиги агроном бўлган Н. Эрназаров эса совхоз директорининг маданий ва маиший масалалар бўйича ўринбосари этиб тайинланди.

Олдинги воқеага қайтайлик. Юқори партия органлари аралашгандан сўнггина демократия ниқоби остида раҳбарлик ишларига ўз доирасидаги кишиларни қўйиб бораётган директор О. Абдураимов Н. Наврўзовни «ўз аризасига биноан» бошқа ишга кўчиришга буйруқ берди. Ёш мутахассисга эса ўз касби бўйича ишлаш, таланти ва билимини совхоз ишлаб чиқаришини механизациялаштиришга сарфлаш имконияти туғилди.

Бироқ бу билан совхоздаги кадрлар масаласи тўғри ҳал қилингани йўқ. Хўжаликда 294 коммунист ишлайди. 50 дан зиёд олий маълумотли, 110 ўрта махсус маълумотли кадрлар бор. Улар партиямизнинг қайта қуриш ва жадаллаштириш давридаги сиёсатини амалга оширишнинг байроқдорлари бўлиши лозим. Наҳотки, ана шундай катта куч биргина ўзбошимча директорни интизомга чақириб қўёлмаса, қайта тарбиялай олмаса?!

КПСС Марказий Комитетининг 1987 йил январь Пленумида таъкидланганидек, ҳар бир коммунист ўз коллективида рўй бераётган ҳар қандай нохуш ҳолатга, салбий ҳодисаларга қарши принципиал кураш олиб бориши, жамиятимизга ёт бўлган ҳар қандай иллатларни таг-томири билан қуритишга интилиши керак. Бу давр талаби, қайта қуриш талабидир.

Афсуски, ҳали орамизда жамият манфаатларини назарга илмайдиган, кўпроқ шахсий фаровонлигини ўйлайдиган кишилар бор. Улар одатда атрофига ўзига тегишли итоатгўй одамларни йиғиб олишни хуш кўришади. Партия ташкилотлари, коммунистлар кибри ҳавога берилган, мансабпараст, коллектив фикри билан ҳисоблашмайдиган одамларга нисбатан принципиал позицияда туришлари керак. Афсуски, хўжалик партия ташкилоти, қолаверса Сариосиё район партия комитети мана шу масалада принципиаллик, жанговарлик кўрсатмадилар.

А. ХАЛИЛОВ.

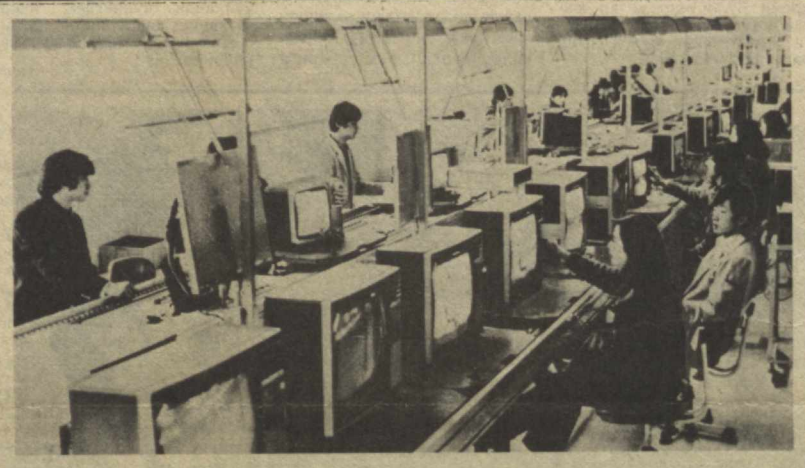

Дунё овози

Жаҳон газеталари саҳифаларида

Жаҳон матбуоти М. С. Горбачевнинг қисқа муддатли визит билан СССРга келган Афғонистон Халқ Демократик партияси Марказий Комитетининг Бош секретари Нажиб билан учрашувини шарҳлаб, Афғонистон раҳбари Москвада ўтказган матбуот конференцияси тўғрисида хабар берди.

Венгрияда чиқадиган **«Непсабадшаг»** газетаси учрашув тўғрисидаги хабарга «Кобулнинг миллий яраш тўғрисидаги сиёсати беназирдир» деб сарлавҳа қўйган. Лондонда чиқадиган **«Таймс»** газетаси Нажиб «Чет эллардаги афғонларни Ватанига қайтиб келишга ишонтириш мақсадидаги кампанияни кучайтирди» деб таъкидлади. «АДР раҳбари миллий яраш сиёсатининг муваффақиятларидан далолат берувчи конкрет мисолларни келтирди», — деб ёзди Японияннинг **«Иомиури»** газетаси. Нажиб тинчлик барқарор бўлган вилоятлар ва қишлоқларни санаб ўтди, Афғонистонга қайтиб келган қочоқларнинг сонини айтди. «Нажиб Афғонистоннинг ички ишларига ташқаридан бўлаётган аралашувни тўхтатиш бу мамлакатдан Совет Қўшинлари қисмларини олиб чиқиб кетишнинг муқаррар шартидир, деб таъкидлади», — деб ёзади Токиода чиқадиган **«Нихон кейдзай»** газетаси.

Форс кўрфази районидаги аҳвол кўпчилик газеталар саҳифаларидаги асосий халқаро мавзу бўлиб турибди. Матбуот органлари КПСС Марказий Комитети Бош секретари М. С. Горбачевнинг Эрон-Ироқ уруши муносабати билан АҚШ президенти Р. Рейган мактубига жавобининг батафсил баёнини эълон қилди. Совет раҳбари Р. Рейганга ёзган мактубида, деб таъкидлади Японияннинг **«Иомиури»** газетаси, Форс кўрфази районида кескинлик кучайиб бораётганлигининг сабабларидан бири Эрон ва Ироқ ўртасидаги бемаъни хунрезликнинг давом этаётганлигидир, деб уқтирди. Бу районда АҚШ ҳарбий кучларининг кўпайиб бораётганлиги ана шу аҳволнинг бошқа бир сабабидир. Парижда нашр этиладиган **«Юманите»** газетаси Совет Иттифоқи Форс кўрфазидаги аҳволни АҚШ билан ҳар қандай формада муҳокама қилишга тайёрдир, деб уқтирди.

«М. С. Горбачев АҚШга биз ҳамкорлик қилишга тайёрмиз демоқда. — Лондонда чиқадиган **«Дейли телеграф»** газетаси совет раҳбарининг жавоби баёнини ана шундай сарлавҳа остида эълон қилди. Айни вақтда бошқа инглиз газеталари қайтарилган жавобга АҚШда билдирилган фикрларни биринчи ўринга қўйиб эълон қилди.

Газеталар Америка байроғи остида Қувайт кемаларида ва уларни кузатиб борувчи Америка кемаларида Ормуз кўрфазига кириш олдидан сўнгги тайёргарлик кўрилаётганлиги тўғрисида хабар бермоқда. Шу муносабат билан **«Дейли телеграф»** газетаси конгресс аъзолари АҚШнинг Эрон — Ироқ урушига тортилиш хавфи хусусида хавотирлик изҳор этаётган бир вақтда маъмурият Эроннинг ҳар қандай ҳужуми жавоб ҳаракатларини келтириб чиқаради, деб шаъма қилди, деб уқтирди.

(ТАСС).

Бугунги кунда Хитойда электрон саноати халқ хўжалигининг алоҳида тармоғи сифатида равнақ топмоқда. Бунда Совет Иттифоқининг ёрдами беқиёсдир.

Суратда: Сичуандаги телевизор заводининг цехларидан бири.

СИНЬХУА — ТАСС фотосн.

ЯНГИ ТИПДАГИ САМОЛЁТ

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). Ичида бирон томчи ҳам ёнилғиси бўлмаган самолёт уча оладими? Яқин вақтларгача бундай савол бемаъни бўлиб туюларди. Аммо «Нью-Йорк таймс» газетасининг хабар беришича, бундай машинанинг тажриба нусхаси яқин ҳафталарда Канадада биринчи марта парвоз қилиши керак.

Ғоянинг моҳияти бундай: камбар микротўқинли нур самолёт ёки бошқа ҳар қандай учиш аппаратида ўрнатилган қабул қилувчи антеннага ердан юборилади. Самолёт ичида шу нур энергияси аппарат мотори ишлайдиган энергияга айлантирилади. Принцип жиҳатидан ҳамма иш содда кўринсада, аммо радиоэлектроника соҳасидаги сўнгги ютуқлар туфайлигина бу ғояни амалга ошириш мумкин бўлди.

Газетанинг ёзишича, бундай учиш аппаратининг ҳозир мавжуд аппаратларга нисбатан афзалликлари катта. Масалан, самолёт ичида мотор ёнилғиси бўлиши зарурати қолмайди. Ҳолбуки ёнилғи вазни самолётлар ва космик аппаратларнинг юк кўтариш қобилияти ва фойдали коэффициентини пасайтириб юборади. Самолёт ҳавода қанча уча олишига келганда эса, газетанинг ёзишича, Канадада синаб кўриладиган самолёт намунаси ҳавода назарий жиҳатдан бир неча ой учиб юра олади.

ТАСС АХБОРОТИ

Кейинги вақтларда Қрим татарларининг Қрим АССРни бекор қилишга тааллуқли қонун актларини қайта кўриб чиқишни сўраб, партия ва совет органларига қилаётган мурожаатлари кўпайди. Улар автоном республикани қайта тиклашни, уларнинг мурожаатномаларида айтилишича, «бузилган тарихий адолатни» тиклашни сўрамоқдалар. Шу мақсадда йиғилишлар, митинглар, хат ва даъватномалар тарқатиш, чет эл жамоатчилигига мурожаатномалар ташкил этилмоқда. Бу масалага совет маданияти арбобларининг эътибори ҳам жалб этилмоқда. Жумладан, ёзувчилар С. А. Баруздин, Е. А. Евтушенко, Б. Ш. Окужава, А. И. Приставкин «Қрим татарларининг ҳуқуқларини тиклашни» илтимос қилиб, СССР Олий Совети Президиумига мурожаат этдилар.

Маълумки, Давлат мудофаа комитетининг 1944 йил 21 майдаги қарори билан Қрим татарлари Қримдан Ўрта Осиё районларига кўчирилган эди (ўша вақтда улар Қрим АССР жами аҳолисининг 19,4 процентини ташкил этардилар). Бу қарорга татар аҳолисининг бир қисми немис-фашист босқинчилари билан ҳамкорлик қилганликлари сабаб қилиб олинган эди.

Ҳақиқатан ҳам, Қрим босиб олинганидан сўнг немисларнинг кўмаги билан Симферополда мусулмонлар съезди чақирилган бўлиб, унда хон Асанов Билол бошчилигида Қрим ҳукумати тузилган эди.

Қрим территориясида қримтатар миллатчилари ўз-ўзини мудофаа отрядларини тузган эдилар. Мавжуд маълумотларга кўра, ҳар бири 200—300 кишидан иборат 10 та қримтатар кўнгилли батальони ҳамда худди шундай 14 та рота ҳаракат қилган. Шу отрядларнинг актив иштирокида партизан базалари тор-мор келтирилган, ўрмон массаларини яқинидаги аҳоли пунктларига ўт қўйилган ва уларнинг аҳолиси қириб ташланган. Шу тарзда партизан отрядлари ҳеварагидаги «кимсасиз зона»ни вужудга келтирилган. Қрим-татар миллатчилари иштирокида ўтказилган жазо операциялари жараёнида Қримнинг 86 минг тинч аҳолиси, 47 минг ҳарбий асирлар қириб ташланган ва 85 минг киши Германияга ҳайдаб кетилган. Асосан руслар, украиннлар, яҳудийлар, греклар ва лўлилар йўқ қилинган. Масалан 147- ва 152-қрим-татар батальонларидаги жиноятчилар «Красний» совхозида печь қурганлар ва унда кечаю кундуз тирик одамлар ёндирилган.

Бу фактларни рад этиш қийин. Лекин таассуфки, Давлат мудофаа комитетининг Қримдан татар аҳолисини кўчириш тўғрисидаги қарори сотқинларнинг ўзигагина тааллуқли бўлиб қолмай, бутун қрим-татар аҳолисига ҳам жорий этилган эди. Ҳозир тасаввур қилинишича, бу қарор урушнинг суронли шароитларини, Қримдаги конкрет вазиятни ва ўша даврнинг кайфиятини акс эттирган. Лекин ҳар қандай ҳолда ҳам қрим-татар аҳолисини ёппасига кўчириб юбориш адолатдан эмас, чунки минглаб Қрим татарлари фашист босқинчиларга қарши жанговар ҳаракатларда актив қатнашганлар, Совет Иттифоқининг юксак давлат мукофотлари билан тақдирланганлар.

СССР Олий Совети Президиуми ана шуларни ҳисобга олиб, 1967 йилнинг 5 сентябрида давлат органлари қарорининг Қримда яшаган татар миллатига мансуб барча гражданларга нисбатан айб қўйилган қисмини бекор қилиб, уларнинг конституцион ҳуқуқларини батамом тиклади.

Ўшандан бери 10 мингдан кўп Қрим татари Қримга кўчиб борди ва бугунги кунда у ерда 20 мингга яқин Қрим татари яшамоқда. Бу жараён ҳозир ҳам давом этмоқда. Қримда урушдан аввалгига нисбатан мутлақо бошқача вазият вужудга келганлигини ҳам назарда тутмоқ лозим. Бу ерда турли миллатга мансуб 2,5 миллионга яқин ёки урушдан аввалгига нисбатан икки баравар кўп одам яшамоқда. Шунинг учун ҳам бу масалани реал вужудга келган вазиятни ҳисобга олиб, СССР Конституциясига асосланиб, мамлакатдаги барча халқларнинг манфаатларини кўзлаб кўриб чиқмоқ зарур. Бунда масъулият вазминлик билан, осойишта кўриб чиқмоқ лозим. Эҳтиросларни ўт олдиришга, жанжалли вазият вужудга келтиришга ҳар қандай уринишлар ишга халақит бериши мумкин, холос.

Ушбу масала мутлақо ички характердаги масала бўлиб, мамлакатимизга фашизм босқини билан алоқадор фожиали саҳифаларни ўз ичига олганлигини таъкидлаш лозим. Мана шу шароитда чет эл афкор оммасига шикоят қилиш амалий тус касб этмайди — бундай тазйиқ кўрсатиш ўринсиз ва масалани кўриб чиқишни оғирлаштиради, холос.

Кейинги ойлар мобайнида Қрим татарларининг вакиллари давлат ва партия органларида неча бор қабул қилинди. КПСС Марказий Комитети ва ҳукуматга мурожаат қилишлар давом этаётганлигини ҳисобга олган ҳолда қрим-татар гражданларнинг аризаларида кўтарилаётган проблемалар бутун комплексини кўриб чиқиш учун СССР Олий Совети Президиумининг Раиси А. А. Громико бошчилигида комиссия тузилди. Қрим-татар вакиллари бундан хабардор қилинди. Комиссия тузилганлиги тўғрисидаги хабарни кўпчилик қримтатарлар ҳозир доимий яшаб турган жойида мамнуният билан кутиб олдилар.

Комиссия иш олиб бориши учун маълум вақт талаб қилинади ва унинг хулосалари эълон қилинади.

ЖУРНАЛЛАРНИНГ ЯНГИ СОНЛАРИДА

«МУХБИР»—«КОРРЕСПОНДЕНТ»

журналининг навбатдаги еттинчи сони босмадан чиқди. Унда Ўзбекистон Компартияси Наманган шаҳар комитетининг аъзоси, Намангандаги 1-қурилиш бошқармасининг бригада бошлиғи Ж. Абдураҳмоновнинг «Ҳаётга активрок киириб борайлик», Тошкентдаги «Матбуот» полиграфия ишлаб чиқариш бирлашмаси 1-босмахонасининг директори А. Мажидхўжаевнинг «Кундалик меҳнат билан тарихни давом эттирмоқдамиз» сарлавҳали мақолалари берилган. Мақолаларнинг нашрлар журналистларидан бир группасининг Ўзбекистон областлари ва республика матбуотида бўлганларида ҳосил қилган таассуротлари «Давра суҳбати» рубрикаси остида босилган.

«Қайта қуриш — давр талаби» рубрикаси остида «Ташкентская правда» газетаси редакторининг ўринбосари Н. Яковенконинг «Газетхонлар қалбига йўл топиб», Сурхондарё область «Ленин байроғи» газетасининг бўлим мудири Б. Ёриевнинг «Талабчанлик ошганда» ва Ғаллаорол район «Меҳнат байроғи» газетасининг редактори А. Эргашевнинг «Янги анъаналар тобора ривожлансин» сарлавҳали мақолалари эълон қилинган.

«Сўнмас сиймолар», «Республика полиграфия корхоналарида» рубрикалари остида бир қатор материаллар босилган. «Интернационал адолатлар» рубрикаси остида филология фанлар кандидати Ле Винь Куокнинг «Дўстлик меридианлари» сарлавҳали мақоласини ўқийсиз.

ТАСС ахбороти

24 июль Москва вақти билан соат 6.00 да Совет Иттифоқида Якутия АССРда 20 килотоннагача қувватли ерости ядро портлаши ўтказилди.

Бу портлаш халқ хўжалик манфаатларини қўзлаб қилинди.

• *Архитектор минбари*

Шаҳарсозлик: БУГУН ВА ЭРТАГА

Жамиятнинг ўз тарихий манбаларини билиб олишга бўлган эҳтиёжлари борган сари ўсиб бормоқда. Ўтмиш бугунги кунимизнинг ажралмас қисмига айланяпти. Маданий меросни ўзлаштириш борасидаги муаммолар ҳам ана шундандир. Булар орасида тарихий шаҳарлардаги маданий меросни сақлаб қолиш муаммоси яққол кўзга ташланмоқда. Республикамиз территориясида шаҳарсозлик ва меъморчилик ёдгорликлари кўп. Уларни муҳофаза қилиш ва фойдаланиш масалалари билан маҳаллий Советлар, давлат муҳофаза органлари, ёдгорликларни муҳофаза қилиш жамияти шуғулланяпти.

Ёдгорликларни таъмирлаш ва муҳофаза қилиш билан боғлиқ муаммолар ва масалалар кўлами кенг. Уларни илмий асосда ҳал этиш учун республикада ёдгорликларни лойиҳалаш ва таъмирлаш бўйича илмий тадқиқот институти ташкил этилди. Институт ўн биринчи беш йиллик мобайнида ёдгорликларни комплекс тадқиқ этиш, муҳофаза зоналари, қурилишларни тартибга солиш зоналари, тарихий меъморчилик қўриқхоналарини лойиҳалаш, ёдгорликларни бузилишлардан сақлаб қолиш, таъмирлаш ва улардан фойдаланиш ечилмаларини яратиш соҳасида катта иш олиб борди. Меъморчилик ёдгорликларининг ички қиёфасини ва ташқи кўринишини безаш мақсадида янги ташкилот — Ўзбекистон экспериментал илмий-таъмирлаш ва архитектура бадиий устахонаси вужудга келтирилди. Таъмирлаш ишларини эса бевосита «Меъмор» илмий-таъмирлаш ишлаб чиқариш бирлашмасининг устахоналари амалга оширади. Унинг таркибида халқ амалий санъатининг салкам 1,5 минг нафар мутахассис устаси бор. Бебаҳо тарихий-маданий бойликларимизни муҳофаза қилиш билан алоқадор иш суръатлари ошиб боряпти. Агар ўнинчи беш йилликда 27 миллион сўмлик таъмирлаш ва лойиҳалаш-қидириш ишлари бажарилган бўлса, бу кўрсаткич ўн биринчи беш йилликда 40 миллион сўмликка етди. Бу 60 дан зиёд меъморчилик ёдгорликларини таъмирлашни ниҳоясига етказиш имконини берди.

Республика муҳофаза қилиш органлари олдида катта вазифалар турибди. Энг аввало, тарихий жиҳатдан қимматли бўлган шаҳарсозлик комплексини, хусусан, қадимги шаҳарлар марказларини, маҳаллаларни, кўчаларни, қалъаларни, аҳоли пунктларини, уларнинг ландшафтларини сақлаб қолиш даркор. Буларнинг ҳаммаси ёдгорликларни реконструкциялаш ва таъмирлаш, ободонлаштириш ва иложи борича улардан амалда фойдаланишни қамраб олувчи замонавий муҳофаза ускуналарини қўлланишни талаб қилади.

Биз шаҳарларимиз муҳитини янгилаб борар экан, ниҳоятда мураккаб ва ўткир муаммоларга ҳамиша дуч келамиз. Булар шаҳарлар структураси кенглигини ва унинг образлари бўлмиш кўчалар, майдонлар, маҳаллаларни белгилаб берувчи анъанавий элементларни янги сифат жиҳатидан сақлаб қолиш ёки алмаштиришдан иборатдир. Бизга одат бўлиб қолган кенгликларнинг, меъморчилик-кенглик шаклларининг аста-секин йўқолиб бораётганлиги катта ташвиш туғдирмоқда. Чунки худди шуларда ахлоқ ва муомаланинг муайян типлари мустаҳкамланиб борарди.

Шаҳарларнинг тарихий меросини сақлаб қолиш муаммоси бугунги маданиятимиз ва шаҳарларимиз истиқболини ривожлантириш муаммосидир. Бу нарса тарихий муҳитнинг эстетик қадриятларини фақат ёдгорликларни бузилишдан сақлаб қолишдан иборат пассив чора-тадбирлар билан сақлаб қолиш билангина эмас, айни пайтда уларнинг тақдирига фаол аралашиш йўли билан ҳам боғлангандир.

Ёдгорликларни таъмирлаш-тиклаш мақсадларига қаратилган чора-тадбирлар, шубҳасиз, республикада маданий қурилишни янада ривожлантиришга, асрлар давомида истеъдодли усталар қўли билан яратилган бебаҳо меросимизни асраб қолишга кўмак беради. Айни пайтда маданий меросга нисбатан муносабатда бўлишнинг ленинча принциплари амалда қўлланишига олиб келади.

Бироқ республикамиз тарихий шаҳарларининг бугунги аҳволи маданий қурилишнинг ҳозирги талабларига асло жавоб бермайди. Эски шаҳарларнинг маҳаллалари хилма-хил газ қувурлари, электр симлари, турли-туман симёғочлар билан тўлиб-тошган. Аҳоли истиқомат қиладиган меъморий уйлар жиддий ташвиш туғдирмоқда. Улар ҳатто табиий ёғингарчиликлар туфайли ҳам нураб бормоқда. У ёки бу тарихий шаҳарларнинг фақат ўзига хос бўлган қиёфалари аста-секин йўқолиб бораяпти. Кундан кунга кўпайиб бораётган транспорт воситалари шаҳарларнинг тарихий зоналари экологик муҳитини янада мураккаблаштираяпти.

Кейинги ўн йилликда уй-жойларнинг у ёқ бу ёғига қараб қўйишни ҳам йиғиштирдилар. Тарихий жамоат объектлари бўлган маҳалла мачитлари, мадрасалар, карвонсаройлар, савдо расталари ҳам қаровсиз қолганлигидан бу атрофдаги анъанавий истиқомат муҳити хунук манзара касб этяпти.

Ҳа, ниҳоятда мураккаб вазифа — шаҳарсозлик ёдгорликларини ва уларнинг тарихан таркиб топган топографияси ва бетакрор силуэти бор архитектурани сақлаб қолиш вазифаси турибди. Табиийки, биронта ҳам шаҳар ўтмиш меросидан фойдаланиш учун аниқ-равшан йўлни қидирар экан, жуда катта майдонни қўриқхоналарга ва музейларга айлантира олмайди. Аксинча, меъморчилик ёдгорликлари ҳозирги замон ҳаётига сингиб кетиши лозим. Худди шу тариқа уларни ҳам моддий, ҳам маънавий жиҳатдан сақлаб қолишни таъминлаш мумкин.

Шуниси сир эмаски, асрлар мобайнида ривожланиб келган эски шаҳарлар структураси ҳозирги замон ҳаёти учун яроқсиздир. Шу сабабли эски шаҳар элементларини бугунги ҳаётга киритиш учун мавжуд қадриятларни табақалаштирган ҳолда ҳар тарафлама таҳрир этиш асосида иш олиб бориш лозим. Тошкент шаҳри учун бу йўналишда тадқиқот ва лойиҳалаш ишлари олиб бориляпти.

Тошкент шаҳри илгари бўлганидек ҳозирги пайтгача ҳам экстенсив ривожланиш йўлидан борди. Шу туфайли бу ерда асосий эътибор янги жойларда қурилиш олиб боришга ёки шаҳарнинг тарихан таркиб топган ички шаҳарнинг марказга туташ қисмини реконструкциялаш бўйича таклифлар бор.

Ушбу районни реконструкциялашдан мақсад бир томондан, шаҳар бу қисмининг кенглик-планлаштириш структурасини сақлаб қолиш бўлса, иккинчи томондан, янги ижтимоий эҳтиёжлар ва нормативларга мос келувчи ҳозирги замон ўй-жой муҳитини яратишдир.

УзНИИПИреставрация, ТашНИИПИгенплан мутахассислари амалга оширган тарихий шаҳарсозлик таҳрири асосида лойиҳачилар Эски шаҳарни ташкил этишнинг асосий принципларини шакллантириб бердилар. Бунда:

Тарихан таркиб топган топографияни, яъни реконструкция жараёнида фақат битта-иккита ёдгорлик бинолари эмас, умуман, шаҳарнинг тарихан таркиб топган қисмидаги умумий ўй-жой кенгликлари ҳисобга олинади.

Шаҳар структурасининг меъморчилик ёдгорликлари бор сақлаб қолинадиган элементлари намойиш объектларига айлантирилади. Шу сабабли кўзда тутилаётган территорияларда туристик зоналар ташкил этиш ва ўй-жой зонаси билан туристик зоналарни албатта ажратиб туриш зарурати туғилади.

Сақлаб қолинадиган иморатлар ва янгидан қуриладиган ўй-жой структурасини бир-бирига уйғун равишда қўшиб олиб боришга эришиш, хизмат кўрсатиш муассасаларини, ўй-жой районларини ва шаҳар аҳамиятига молик муассасаларни, муқим асосий зоналар: жамоат зонаси, унга қўриқхона, йўлкалар кириб, улар атрофида хизмат кўрсатиш муассасалари, маъмурий-маданий марказ, ўй-жой райони маркази, рекреация зонаси, ўй-жой зонаси, кўчалар, майдонлар, қўналғалар жойлашади.

Реконструкция усулларини ишлаб чиқишда алоҳида реконструкция режимлари зоналари ҳисобга олинди. Булар тарихан таркиб топган кўчалар (Сағбон, Ҳамза, Қорасарой ва бошқалар), шаҳар деворлари ва дарвозалари жойлашган жойлардир. Ана шу территориялардаги II ва III категориядаги ноёб ўй-жой бинолари ўлчаб чиқилади ва «Бинкент» меъморий-этнографик қўриқхонасига киритилади.

Реконструкция пайтида мавжуд бир қаватли иморатлар анъанавий усулда янгитдан кам қаватли қурилишлар билан алмаштирилади. Бундан ташқари мавжуд тарихий таркиб топган кўчаларни сақлаган ҳолда маҳаллаларнинг ички қисмлари модернизация қилинади ҳамда ўй-жой бинолари савдо ва ҳунармандчилик устахоналари объектлари учун мослаштирилади.

Ўй-жой қуришнинг композицион-кенглик ечими амфитеатр шаклида бўлиши таклиф қилинмоқда. Яъни иморатларнинг қаватлари район чегарасига қараб ошиб боради ва тўққиз қаватга ҳамда ундан юқорироқ қаватга етади. Узлуксиз ҳаракат бўладиган Ўзбекистон ССР 50 йиллиги магистрали ўйилган чуқурликдан ўтиб, эски шаҳар қўриқхона қисмига бориб тақалади. Лойиҳада Калковузни сақлаб қолишга алоҳида эътибор қилинган. Чунки, у Ўрта Осиё шаҳарларидаги сугориш системаси намунасидирки, унинг ёқаларида рекреация зонаси, парклар ташкил қилинади.

Самарқанд, Бухоро, Фарғона водийси шаҳарларининг тарихий зоналарини реконструкция қилишда давомийлик ва ворислик анъаналари масаласи ҳам мураккабдир. Бизнинг кўпчилигимиз ўзига хос ана шу шаҳар муҳитларида катта бўлганмиз. Шу туфайли бундай муҳитнинг афзаллиги ва камчиликларини яхши биламиз. Демак, биз учун ҳозирги даврнинг барча қулайликларига жавоб берувчи ва айни пайтда миллий турмушнинг анъанага айланган моделларини қўлланиш имконини берувчи ҳозирги замон ўй-жой бинолари қандай бўлишини тасаввур қилиш жуда муҳимдир. Бундай шароитда лойиҳаланган қурилишларни анъанавий шундай қурилишлар ҳукмига бўйсундириш шарт эмас. Ҳозирги замон архитектурасида анъанавий ҳисобланган элементлар, яъни ҳовлилар, айвонлар, қуёшдан муҳофаза қилувчи қурилмаларни қўллаш мақсадга мувофиқдир. Айни пайтда аҳолининг реал эҳтиёжларини қондириш учун барча имкониятларни қидириш зарур.

Ҳозирги пайтда республикамизда шу соҳада ҳам изланиш олиб бориляпти. Шаҳарларнинг тарихан таркиб топган қисмларини қайта қуриш мақсадида бир қатор ишланмалар ва лойиҳа таклифлари юзага келяпти. Давлат муҳофаза органлари, маҳаллий Советлар, жамоат ва ижодий ташкилотлар социалистик турмуш тарзининг афзалликларидан, унинг инсонпарварлик йўналишларидан фойдаланган, ҳозирги замон фан-техника тараққиёти ютуқларига таянган ҳолда шаҳарларимиз ва қишлоқларимизнинг тарихан таркиб топган меъморий муҳитини реконструкция қилиш муаммоларини ҳал этадилар. Бу нарса одамларнинг турмуш тарзини шакллантиришга таъсир этади. Уларнинг эстетик, маънавий тарбиясига катта таъсир ўтказади. У кишиларда интернационализм ва миллий ғурурланиш ҳис-туйғуларини ривожлантиради, ўз шаҳрига, она-Ватанига муҳаббатини оширади.

Ф. ТУРСУНОВ,
СССР Бадиий академиясининг мухбир аъзоси.

« СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ» МАТЕРИАЛЛАРИ ИЗИДАН

«ТУМОР ТАҚҚАН МАШИНАЛАР»

Газетанинг шу йил 18-сонида босилган юқоридаги сарлавҳали мақолада баъзи масъул ходимларнинг ўз шахсий автомашиналарига туморлар тақиб юришлари фош этилган эди.

— Мақолада кўрсатилган фактлар тасдиқланди, — дейилади ЯНГИЕР ШАҲАР ПАРТИЯ КОМИТЕТИдан олинган расмий жавобда. — Горсмешторг сотувчиси Қ. Маҳмудов шахсий машинасини тумор-тақинчоқлар билан безагани масаласи коллективнинг умумий йиғилишида кўриб чиқилди ва у огоҳлантирилди.

Горсмешторг бошланғич партия ташкилоти савдо ходимлари ўртасида атеистик тарбияни кучайтириш юзасидан чора-тадбирлар белгилади. «Билим» жамияти йўли билан атеистик тарбия бўйича туркум лекциялар уюштириш планлаштирилди.

Шунингдек, тикув-галантерия фабрикаси кийими, комсомол аъзоси О. Каримқуловнинг шахсий машинасини туморлар билан жиҳозлагани масаласи бошланғич комсомол ташкилоти йиғилишида кўриб чиқилди. О. Каримқуловга қаттиқ виговор берилди. Комсомол ташкилоти секретари Т. Суярқуловага ВЛКСМ аъзолари ўртасида атеистик тарбияни бўш йўлга қўйганлиги учун танбеҳ берилди.

Шаҳар партия комитети бюросида дин таъсирига қарши курашни кучайтириш юзасидан аниқ тадбирлар ишлаб чиқилди. Бошланғич партия ташкилотларига меҳнаткашларни атеистик руҳда тарбиялаш ишларини яхшилаш, айниқса, турар жойларда атеистик пропаганда олиб боришга эътиборни кучайтириш бўйича аниқ вазифалар топширилди.

* * *

ГУЛИСТОН РАЙОН ПАРТИЯ КОМИТЕТИдан олинган расмий жавобда таъкидланишича, «Тумор таққан машиналар» сарлавҳали танқидий материалда келтирилган фактлар тасдиқланди. Мақола Крестьянской посёлка Совети ижроия комитети, Фрунзе номли 6-ўрта мактаб бошланғич партия ташкилоти йиғилишларида муҳокама қилиниб, коммунистлар М. Қудратов ва А. Ирисбековларга қаттиқ виговор берилди. Район агросаноат ходимлари касаба союз комитети президиумида 9-хунартехника билим юрти касаба союз комитети раиси А. Сафаров огоҳлантирилди.

Мақолада номлари кўрсатилган Б. Қодиров, Ж. Табиев, И. Берикбоевлар масаласи Карл Маркс номли, Ленин номли ва Крупская номли колхозлар правлениелари ҳамда касаба союз ташкилотлари йиғилишларида муҳокама қилинди, улар огоҳлантирилдилар.

Район партия комитети барча бошланғич партия ташкилотларига меҳнаткашлар ўртасида сиёсий, оммавий, идеологик ва атеистик тарбияни йўлга қўйиш юзасидан чора-тадбирлар кўришни топширди. Район газетаси ва маҳаллий радио эшиттириш редакцияларига атеистик тарбияни кенг ёритиб бориш юклатилди.

Мақола юзасидан 2-«СИРДАРЬЯОБЛАГРОПРОМСТРОЙ» БИРЛАШМАСИдан ҳам жавоб олинди. Шахсий машинасига тумор таққан коммунист С. Ҳайдаров масаласи бирлашманинг очиқ партия йиғилишида муҳокама қилиниб, у қаттиқ огоҳлантирилди, дейилади мазкур жавобда.

• *Ташвишли сигнал*

БУНДАЙ СОВУН КИМГА КЕРАК?

Овқат олдидан қўлингизни ювинг. Буни ҳамма болалигидан жуда яхши билади. Аммо нима билан ювиш керак? Нима билан бўлар эди — совун билан-да! Бироқ Фарғона ёғ-мой комбинатида ишлаб чиқарилган совунни қўлингизга асло ола кўрманг...

Бу ердаги ҳаммамизга болаликдан ёд бўлиб қолган «Яшасин хушбўй совун!» деган сатрларни унутишган кўринади. Улар шундай совун чиқаришадики, харидор бу «фирма» маҳсулотидан фойдаланишдан кўра қўлини бензинга артишга тайёр. Ифлос ва микробларга таъсир қилишда уларнинг кучи балки тенгдир, аммо ҳидига келсак, бензинники хушбўйроқ.

Ўзбекистон ССР Агросаноат давлат комитетининг озиқ-овқат саноати бош бошқармасидагилар бу масала билан кўп йиллардан бери шуғулланишмоқда, харидорлар эса барибир бурунларини жийришади. Қарангки, бу совунларнинг ҳиди уларга ёқмас эмиш, шакли ҳам қандайдир бошқача, ўралган қоғози ҳам чиройли эмас.

Ана шу совунни деб комбинатни нималарга дучор қилишмади. Ҳатто 100 тоннадан ортиқ бутун-бутун совун туркумларини бракка чиқариб, унинг айрим турларини ишлаб чиқаришни тақиқладилар. Иқтисодий жазолар ҳам қўлланилди, қабул қилишнинг алоҳида режимини белгиладилар. Совун эса сеҳрлангандек, ҳечам яхшиланмаяпти, вассалом!

Фарғона прокуратураси муттасил сифатсиз маҳсулот ишлаб чиқарилганлиги учун жиноий иш қўзғади. Суд директор Т. Йўлдошевни шартли равишда бир ярим йилга, бош инженер М. Абдуллаевни шартли равишда бир йилга озодликдан маҳрум қилди.

Натижа нима бўлди? Афсуски бундай ҳукмнинг харидорга нафи тегмади. Ўтган йили қариб 150 минг сўмлик 117 тонна атир совун бракка чиқарилди. Бу йил эса атиги уч ой мобайнида корхона савдо тармоқларига давлат стандартларига мос келмайдиган 180 тонна «Банное» ва «Ўзбекистон» совунларини жўнатган. Реализация қилиш плани бажарилганлиги тўғрисидаги ҳисобот маълумотларидан икки юз минг сўмдан ортиқ маблағ чиқариб ташланган.

— Биз нима ҳам қила олар эдик, — деб елка қисишади комбинат янги директори Р. Аҳмедов билан бош инженери В. Фарҳодий. — Сифатсиз хом ашё келмоқда, машина-ускуналар эскирган, ўлчаш аппаратлари етишмайди.

Нима ҳам дердик, буларнинг ҳаммаси тўғри, аммо... корхонага хом ашёни олиб киришда унинг сифатини назорат қилишни ким йўлга қўйиши керак? Ким контрол-ўлчаш аппаратларини созлаб, харид қилиши керак? Ким, афсуски, бир неча йилдан бери ремонт қилинмаган машина-ускуналарни созлаши керак? Ким бундан ҳам кўпроқ вақт шуғулланиши, совун пишириш қозонларини тозалаши ёки рецептларни назорат қилиши керак?

Директорми? Парткомми? Касаба союз комитетими? Умуман, яна кимни ишқалаш керак?

Ю. БОНДАРЕНКО,
ЎзТАГ мухбири.
А. БОЧКОВ,
СССР Госстандартининг Ўзбекистон республика бошқармаси катта инженери.

БИЗГА ЁЗАДИЛАР

Сўлим масканларда

● Урганч шаҳридаги «Правда» газетаси номидаги маданият ва истироҳат боғи меҳнаткашларнинг энг севимли масканига айланган.

Ошхона, чойхона, газли сув, музқаймоқ билан савдо қилувчи қатор дўконлар ишлаб турибди. Ёзги кинотеатр, танца майдончаси дам олувчилар хизматида. Меҳнаткашлар ишдан кейин ва дам олиш кунлари оила аъзолари билан халқ сайиллари ва турли хил кечаларда иштирок этадилар, лекция ва докладлар тинглайдилар.

А. ЭШМАТОВ.

●

Республикамизнинг қадимий, туристлар ҳамиша қизиқиб томоша қиладиган шаҳарларидан бири Шаҳрисабздир. Бу ерда кейинги йилларда актив реставрация ишлари олиб борилмоқда. Чапдаги суратда шаҳар ёдгорликларидан бирини кўриб турибсиз. У Кўкгумбаз ансамбли деб аталиб, XIV-XV асарларда бунёд этилган. Ўртада — реставрация ишларида алоҳида жонкуярлик кўрсатаётганлардан бири Баҳодир Қурбонов. Ўнгдаги суратда эса, тош буюмлари музейи акс эттирилган.

В. Молгачев фотолари.

●

• *Биологик усулга кенг йўл*

ИЖОБИЙ ТАЖРИБА ОММАЛАШСИН

Қишлоқ хўжалиги интенсив ривожланаётган ҳозирги шароитда ўсимликларни касаллик тарқатувчилар ва бегона ўтлардан ҳимоя қилиш катта аҳамият касб этмоқда. Пахта ва бошқа қишлоқ хўжалик экинларини касаллик ва зараркунандалардан самарали ҳимоя қилиш, атроф муҳитнинг / мусаффолиги ва қишлоқ аҳолиси саломатлигини муҳофаза қилишда биологик методнинг фойдаси катта.

Ўрта Осиё Ўсимликларни ҳимоя қилиш илмий-тадқиқот институти олимлари бошқа илмий муассасалар билан биргаликда биологик кураш усулини ишлаб чиқиш соҳасида бирмунча иш қилдилар. Маҳаллий фойдали ҳашарот турлари, уларнинг энг фойдали ва истиқболлилари аниқланди. Трихограмма, габробракон ва олтинкўзни оммавий кўпайтириш ҳамда энтомофагларни қисқа ва узоқ муддат сақлаш методикаси ишлаб чиқилди.

Трихограммани кўпайтириш жараёнларига илмий ечимлар ва комплекс механизацияни жорий этиш натижасида республикамизда пахта ва бошқа экинларни биологик усулда ҳимоя қилиш ҳажми йил сайин кўпайиб боряпти. Агар 1980 йилда 14181 минг гектар ерга биологик усулда ишлов берилган бўлса, бу кўрсаткич 1986 йилда 4504,7 минг гектарга етди.

Сирдарё, Жиззах ва Тошкент областларида ўсимликларни ҳимоя қилишнинг биологик методи кенг қўлланилмоқда. Бу борада Наманган области байроқдорлик қилаётир. Областда кейинги йилларда биологик кураш усулини ривожлантиришда катта ишлар қилинди. Натижада ўсимлик зараркунандалари ва касалликларига қарши заҳарли химикатларни ишлатиш кескин камайди. Анчагина маблағ, меҳнат ресурслари тежалди. Ҳар гектар ер ҳисобига химикат сарфлаш ҳажми 1980 йилги 72 килограммдан 1986 йилда 320 граммга тушди. 1980 йилда областда 82,8 минг гектар ердаги ўсимлик биологик усул ёрдамида ҳимоя қилинган бўлса, ўтган йили бу кўрсаткич 574 минг гектарга етди.

Биологик ҳимоя тадбирлари системасида биофабрика ва биолабораторияларда кўпайтирилган ҳамда табиий равишда кўпаядиган энтомофаглардан кенг фойдаланилмоқда. Ишлаб чиқарилаётган трихограмма сифати илмий асосланган тарзда мунтазам назорат қилиб борилаётганлиги туфайли унинг юқори самарадорлиги таъминланяпти.

Табиий энтомофагларни асраш ва уларнинг фойдали таъсирини кучайтириш учун областнинг ҳамма жойларида энтомологик қўриқхоналар ташкил этилмоқда. Бу борада Наманган области байроқдорлик қилаётир. Областда кейинги йилларда биологик кураш усулини ривожлантиришда катта ишлар қилинди. Натижада ўсимлик зараркунандалари

САРГАРДОНЛИККА ДАЪВАТ

ёки биологик майдон таъсири билан «даво»лаш усули ҳақида

«Ўзбекистон адабиёти ва санъати» газетасининг шу йил 3 июль сонида «Даволамасам — яшай олмайман...» сарлавҳали мақола чиқди-ю, ҳаммаёқда дув-дув гап бўлди. Газетанинг ёзишича, гўёки фан синовидан «тўла муваффақият» билан ўтган биоэнергия таъсирида даволаш усулига эътибор берилмаётган эмиш...

Ўзи гап нима ҳақда? Биоток орқали даволаниш мумкинми? Ҳақиқатни аниқлаш учун баъзи манбаларга мурожаат қилдик.

СССР Фанлар академиясининг академиги Н. Блохин ўзининг «Экстрасенслар медиклар нигоҳида» мақоласида («Известия» газетаси, 1986 йил, 9 август) ҳар хил гипнозчилар ва экстрасенслар ҳақида узил-кесил қилиб, булар бирор бир илмий асосга эга эмаслигини ёзади.

Ҳозирги замон медицинаси пухта қуролланган, энг замонавий техника ва электроника асбоб-ускуналари билан жиҳозланган бўлиб, рентген, ультратовушларни ўлчайдиган ва эндоскопик аппаратлари мавжуд бўлган пайтда экстрасенсларга эҳтиёж борми? Улар аксинча фанни, унинг имкониятларини шубҳа остига олмайдими? Бугунги кунда касалликларнинг келиб чиқиш ва унинг сабабларини аниқлашга ёрдам берадиган ҳар томонлама мукаммал мосламалар борки, улар медицина практикасининг катта ютуғи ҳисобланади. Шундай бир шароитда — «физиотерапия аппаратлари мавжуд пайтда озми-кўпми инфрақизил нурга эга бўлган кишидан фойдаланиш кулгили ҳолдир» (Н. Блохин).

Ана шундай пайтда «Ўзбекистон адабиёти ва санъати» газетаси ўринсиз шовшувларга сабаб бўлган мақолани эълон қилди. Газета бундан уч йил муқаддам 1984 йилда ҳам биоток орқали даволовчи М. Шарипова ҳақида мақола берган эди. Ўшанда қатор текширувлардан сўнг Ўзбекистон ССР Соғлиқни сақлаш министрлиги ва республикамизнинг йирик мутахассислари, олимлари газета чиқишининг асоссизлигини далиллашганди. Лекин шунга қарамай фан ютуқлари ва мутахассисларнинг илмий жиҳатдан исбот қилинган фикрлари билан ҳисоблашмай, проблемаларга юзаки, шошма-шошарлик билан ёндашиш натижасида кишиларни чалғитадиган яна бир мақола эълон қилинди.

Турли ёшдаги, турли касалликларга чалинганлар М. Шарипова ҳузурига «шифо излаб» келишмоқда. Улар ҳеч нарсадан ҳеч нарса йўқ — асоссиз шов-шувларга учиб келган кишилар. Бир касалнинг кетидан икки-уч соғлом киши зарур ишларини ташлаб, бутун имкониятларини ишга солиб, ҳам моддий, ҳам маънавий аҳволи оғирлашиб, нажотсиз қайтишмоқда.

Бундай оворагарчиликлар беморларнинг аҳволини яна-да оғирлаштирмоқда. Санитария-гигиена қоидаларининг бузилиши натижасида улар яна бошқа касалликларни орттириб олдилар. Ўзбекистон ССР Соғлиқни сақлаш министрлигининг катта ташкилотчилик фаолияти туфайли ҳар куни юзлаб беморлар турли касалхоналарга ётқизилди. Республикамизнинг йирик олимлари ва мутахассислари ўз билим, тажрибаларини биринчи навбатда ана шу беморларни даволашга сафарбар этдилар.

Давлат ва ижтимоий тараққиётга келтирилган зарарнинг ўрнини ҳеч нима босмайди. Далаларда айни иш қизиган, саноат, қурилиш ва транспортда жадаллаштириш тобора қизғин тус олган бир пайтда юзлаб кишилар асоссиз шов-шувларга берилиб, овора бўлишмоқда.

Биз «шифо» излаб келган қатор беморлар билан суҳбатда бўлдик. Бироқ уларнинг бирортаси ҳам шифо топиб оёққа туриб, кўзи ойдинлашиб, қулоғи эшитадиган бўлиб қолган кишини кўргани йўқлигини айтади. Уларнинг ҳаммаси фақат «узоқ йиллар қўл-оёғи ишламайдиган кишини тузатган эмиш», «кўзи ожиз кишиларни бир қўл силкитиб тузатган эмиш» деган гапларни тез-тез қайтаришади.

Биз Муяссарнинг имконияти, унинг касалликка таъсир кучи, «даволаш усули» хусусида республикамизнинг йирик мутахассислари, фан арбоблари билан суҳбатлашдик.

— Ўзбекистон ССР Соғлиқни сақлаш министрлиги кўрсатмасига биноан, — **дейди медицина фанлари доктори, профессор Н. Мажидов,** — 1984 йилда Курортология ва физиотерапия илмий-тадқиқот институтида М. Шарипович «диагноз қўйиш ва текшириш усули»ни текширдик. Юздан ортиқ ҳар хил касални тажриба тариқасида Муяссарнинг назоратидан ўтказдик. У бирорта ҳам беморга диагноз қўёлмади.

— Мен профессорлар Р. Абдуллаев, Ш. Муртоповлар билан бирга 1984 йили М. Шарипова имкониятини текшириб кўрган эдим, — **деб ҳикоя қилади Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг мухбир аъзоси, профессор А. Раҳимжонов.** — Ўша вақтдаёқ унда ҳеч қандай мўъжизакор қобилият йўқлиги ҳақида хулоса чиқарган эдим. Мутахассис сифатида М. Шарипова атрофидаги шов-шувлар фақат ғайри табиий ҳодисаларга ишонишга олиб келади, дейишим мумкин холос. Бундай даволаш усули ҳеч кимга ёрдам бермайди ва ёрдам беришига ишонмайман ҳам.

— Мен экстрасенслар фаолиятига катта шубҳа билан қарайман, — **дейди Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг мухбир аъзоси, СССР Давлат мукофотининг лауреати, профессор Б. Тошмуҳамедов.** — Бундай кишилар ўзларининг кучларига катта баҳо берадилар, қаттиқ ишонадилар ва бошқаларни ҳам шунга ишонтирадилар. Катта ишонч билан ўзгаларга таъсир кўрсатадилар. Айниқса характери юмшоқ, асаби бўш, руҳий касал кишилар бундай «мўъжиза»ларга қаттиқ ишонади.

Шуни алоҳида таъкидлашим керакки, уларнинг даволаш усули ҳеч қандай аҳамиятга эга эмас. Биологик потенциалдан ёки биоэнергиядан даволашда экстрасенсларнинг ўзи маълум тушунчага эга бўлмайди. Фанда шуниси аниқки, биологик потенциаллар (шу жумладан биотоклар) ҳеч қачон бир одамдан иккинчи одамга ўтмайди. Бир организмдан иккинчи организмга таъсир кўрсатмайди. Илмий терминология экстрасенслар фақат катта ишонтира олиш қобилияти сифатида билади, холос.

Кўриниб турибдики, мутахассислар чуқур илмий асосланган, медицина назарияси ва практикасида дунё миқёсида жуда кўп синовлардан ўтган фикрларни ўртага ташлашмоқда. Одамлар шовшувларга берилиб, овора бўлишларига сабаб ана шу илмий хулосаларни ўз вақтида пропаганда қилинмаганлигида деб биламиз.

Бу ўринда «Билим» жамиятининг тегишли секциялари, санитария маорифи тармоғи раҳбарларига жиддий талаб қўйиш керак. Кўз билан кўриб, қўл билан ушлаб, ақл билан идроқ қилиб, фикр юритган ҳолда, онгли равишда ҳодисаларга ишонишга нима етсин? Ҳозирги замон медицинаси, унинг назарияси ва практикаси ана шундай буюк ҳақиқат эмасми?! Бўлиб ўтган ҳодиса матбуотнинг ҳар бир сўз учун жавобгарлигига ҳам ибратли сабоқ бўлмоғи керак.

Н. ЖУРАЕВ.

РЕКЛАМА * ЭЪЛОНЛАР

ЎРТОҚЛАР!

Мактаб ўқувчиларининг ёзги таътил даври давом этмоқда. Ўқувчилар республиканинг хушманзара жойларига ўрнашган пионер лагерларида дам олишмоқда.

Пионер лагерларида барча хизматлар, энг аввало ёнғинга қарши тадбирларга алоҳида эътибор бериш зарур.

Амалдаги Низом ва типовой қоидаларга асосан шаҳардан ташқаридаги болалар соғломлаштириш пионер лагерларида ёнғинга қарши режимга риоя қилиш учун жавобгарлик шахсан лагерларнинг бошлиқларига юклатилади.

ПИОНЕР ЛАГЕРЛАРИНИНГ РАҲБАРЛАРИ:

— барча пионер вожатийлари, тарбиячилар, медицина ва бошқа хизмат ходимлари билан биргаликда ёнғин хавфсизлиги қоидаларини ўрганиб чиқишлари ва улардан имтиҳон олиб тилхат ёздиришлари;

— мунтазам равишда, камида ойда бир марта хизмат кўрсатувчи ходимлар билан ёнғинни олдини олишга доир суҳбат ўтказишлари;

— жанговар қобилиятли қўнғилли ёнғинга қарши дружина ташкил қилиб амалдаги Низомга мувофиқ унинг ишини таъминлашлари;

— болалар келгунга қадар ёнғин хавфи келиб чиққан тақдирда хизмат кўрсатувчи ходимлар ўртасида вазифаларни аниқ тақсимлаб эвакуация планини ишлаб чиққан бўлишлари;

— пионер лагери территориясида барча бино ва хоналарда қатъий ёнғинга қарши режим ўрнатиб унга доимо риоя қилинишини таъминлашлари;

— тез ўт олувчи буюмлар, керосин, бензин, аралашмалар, бўёқлар ва бошқа ёнғин хавфини туғдирувчи модда ва материаллар болалар жойлашган биноларда сақланишига йўл қўймасликлари;

— электр ўтказувчи симлар, электр ускуналари ва электр билан иситиладиган асбоблардан тўғри фойдаланиш ва уларнинг ҳолатидан доимо хабардор бўлиб туришлари, улардан таъқиқланган жойларда фойдаланишга йўл қўймасликлари;

— барча хоналарни ўт ўчирувчи воситалар, алоқа воситалари билан жиҳозлашлари ва уларни доимо шайликда сақлашлари; бу воситалардан ўт ўчириш билан боғлиқ бўлмаган хўжалик ва бошқа эҳтиёжларда фойдаланишга қатъиян йўл қўймасликлари;

— тунги пайтда хизмат кўрсатувчи ходимларнинг график бўйича навбатчилигини ташкил қилиб, уларни қўл электр фонарлари билан таъминлашлари;

— оммавий тадбирлар, спектакль кечалари, концертлар, кино томошалари ва бошқа шунга ўхшаш тадбирлар ўтказиш пайтида хавфсизлик чораларига риоя қилинишини таъминлашлари; шундай пайтларда қўнгилли ўт ўчирувчи дружина ва ёш ўт ўчирувчилардан иборат навбатчилик ташкил қилишлари;

— эвакуация йўллари ҳолатини назорат қилиб боришлар; коридорлар ва зинапоялар тўсилиб қолмаслиги, асосий ва эҳтиёт чиқиш эшиклари қулфланиб қолмаслигини кузатиб боришлари, улари осон очиладиган илгаклар билан таъминлашлари;

— вақти-вақти билан территорияда, бино ва иморат хоналарида ёнғин хавфсизлигига риоя қилинишини текшириб туришлари, ўт ўчириш дастлабки воситаларининг созлиги, ёнғинга қарши махсус техника ва бошқа воситаларни текшириб, аниқланган камчиликларни шошилинч равишда бартараф этишлари;

— қўнгилли ўт ўчирувчилар (ДПД), командаси жанговарлигини текширувдан ўтказиб, улар билан машғулотларни йўлга қўйишлари;

— ёнғин хавфсизлиги қоидаларини бузган кишиларга нисбатан тегишли таъсир чораларини кўришлари

КЕРАК

Пионер лагерининг бошлиғига айрим бинолар ва хоналарнинг ёнғинга қарши ҳолати учун жавобгарликни пионер вожатийлари, тарбиячилар, изолятор мудирлари, клуб, устахона, болалар ижодиёти тўгараклари, ошхона, омборхона ва бошқаларнинг раҳбарларига юклаб қўйиш ҳуқуқи берилади.

Бундай тайинлаш пионер лагери бўйича буйруқ ёки фармойиш билан расмийлаштириб қўйилади.

Бино ёки хонанинг номи, унга масъул бўлган шахснинг фамилияси, лавозими кўрсатилган ёзувли табличкалар тегишли бино ёки хонага кираверишда осиб қўйилади.

ЎЗБЕКИСТОН ССР ИЧКИ ИШЛАР МИНИСТРЛИГИ ЁНҒИНДАН МУҲОФАЗА БОШҚАРМАСИ.

ЎЗБЕКИСТОН ҚЎНГИЛЛИ ЎТ ЎЧИРИШ РЕСПУБЛИКА ЖАМИЯТИ.

● СПОРТ ● СПОРТ ● СПОРТ ● СПОРТ ● СПОРТ ● СПОРТ ● СПОРТ ● СПОРТ ● СПОРТ ● СПОРТ ● СПОРТ ● СПОРТ ● СПОРТ

• *Футбол*

ИНТИЛИШ ВА ЧЕКИНИШ

Биринчи лига командалари ўртасида мамлакат чемпионатининг дастлабки даврасида ўйинлари якунланди.

Эрта баҳорда бошланган футбол марафони оралиқ маррага етди. Олий лигага орзуманд йигирма икки коллектив даъвогарлик йўлида куч-маҳоратини ишга солди, имкониятларидан фойдаланишга ҳаракат қилди. Лекин ҳеч бир команда «Черноморец» коллективига бас келолмади. Одесса футболчилари учрашувларни мағлубиятсиз ўтказдилар. Бугунги кунда олий лигага бериладиган икки йўлланмадан бирига «Даугава» ва «Локомотив» командалари ҳам асосий даъвогарлардан бўлиб туришибди. Албатта, бу деган сўз чемпионат охиригача ҳеч нарса ўзгармайди, маъносини билдирмайди. Ҳали кўпгина командалар яна ўнгланиб олишлари, резервларни ишга солишларига фурсат бор. Маълумки, «Пахтакор» командаси футболчиларининг бу йилги мақсади кучли олтиликдан жой олиш эди. Хўш, пахтакорчилар мухлислар ишончини оқлашяптими?

Собиқ пахтакорчи, моҳир тўпурар Б. Абдураимовнинг футболчиларимиз устози этиб тайинлангани ҳақидаги хабар тарқалганда ишқибозлар дилида умид учқунлари чақнаганди. Афсуски, минглаб мухлисларнинг умидлари пучга чиқмоқда. Улар аксарият учрашувлардан ранжишмоқда. Редакциямизга истак ва таклифларини, эътирозли мактубларни йўллашмоқда. Биз ана шу хатлардан айримларига Б. Абдураимовдан жавоб қайтаришини илтимос қилдик.

Б. НИЗОМОВ, — каттақўрғонлик темирйўлчи: «Негадир пахтакорчилар сафар учрашувлари вақтида саросимага тушиб қоляптилар, ўйинлари қовушмаяпти, ҳимоя ва ҳужумда барқарорлик йўқ. Ҳужумкорликнинг самараси қани? Бунақанги ўйин қачонгача давом этади?»

Б. АБДУРАИМОВ: — Футболда ҳужум яхши ҳимоя, деган гап бор. Бундан ташқари ҳужумкорлик «Пахтакор» учун азалий анъана. Тўғри, дастлабки давра ўйинлари, хусусан сафар учрашувларида йигитлар ўзларини кўрсатолмадилар. Команда ҳали ўз ўйнини топгани йўқ деган фикрдаман. Сабаб — асосий составни барқарорлаштириш чўзилиб кетди. Бунинг устига учрашувлар чоғида лат ейиш, жароҳатланишлар бўлиб турибди. Мухлислар фикрига қўшилиш керак. Баъзи футболчиларимизга жисмоний етуклик, маҳорат ва тажриба етишмаслиги панд бермоқда. Ўйлайманки, булар ҳаммаси тузатса бўладиган камчиликлар.

ЙЎЛДОШЕВлар оиласи, Наманган районидаги Тельман номли колхозда: — «Биз А. Абдураимов, А. Зайтуллаев, Г. Гридюшко, И. Иванов, С. Бондаренко, В. Макаровларга катта умид боғлаган эдик. Улар қачон бурилиш ясаб, қайта қуриш қиладилар? Кўпчиликни завқлантирадиган ўйинлар кўрсатадилар? Умуман, наҳотки республикамизда ўн бир нафар дурустроқ ўйинчи топилмаса?»

Б. АБДУРАИМОВ: — Албатта, командада кўпгина ўзгаришлар амалга оширилди. Лаёқатли деб топилган ўйинчилар командада қолдирилди. Назаримда, мавсумни ёмон бошламадик. Аммо, чемпионатга қандай ҳозирлик кўрганлигимиз дастлабки сафар учрашувидаёқ маълум бўлди. Абовянда имкониятнинг (4:1) бой берилиши футболчилар руҳини туширди. Бунинг сабабларини аниқлашга, таҳлил этишга, тушунтиришга ҳаракат қилдик. Учрашувнинг ёзиб олинган ҳолати такроран кўриб чиқилди. Коллективга етук ўйинчилар топиш шунчалик қийинми, деган саволни кўп беришади. Сирасини айтиш керак, осон бўлмаяпти. Бир мисол: йил бошида иккинчи лигада қатнашаётган қобилиятли ўйинчиларни командага таклиф этиб, синаб кўрдик. Лекин, мутахассислар талабига жавоб бермагач, улар қайтарилди. Шунга қарамай, иккинчи лиганинг Ўзбекистон зонасига киритилган ўн беш команда ўйинларини кузатишни давом эттирмоқдамиз. Республикада футболни яна-да оммавийлаштиришга эътиборни кучайтириш керак, деб ўйлайман. Бойси, аксарият ўринбосарлар коллективларида «Пахтакор»да ўйнаган футболчилар тўп суришмоқда. Кўпчилигининг ёши ўтган. Айтайлик, Т. Шоймардоновни «Соҳибкор»дан, Ю. Посишнюкни «Звезда»дан таклиф қилган эдик. Улар бир неча учрашувларда иштирок этиб, ўзларини кўрсата олмадилар. Ҳозир Шоймардонов «Трактор»да, Посишнюк эса Олмалиқнинг «Металлург» коллективида ўйнашмоқда.

М. СУЛТОНОВ: Ўзбекистон районидан: «Илгари ўзларининг ҳаракатчан ўйинлари билан назарга тушган И. Аҳмедов, Б. Раҳмонов, Е. Ералиевлар нега кўринмай қолишди?»

Б. АБДУРАИМОВ: — И. Аҳмедов армия хизматида, Б. Раҳмонов эса Андижоннинг «Пахтакор» командасида ўйнамоқда. Е. Ералиев Термизнинг «Автомобилист» коллективига ўтишни лозим топди.

О. ҚУЧҚОРОВ, Сирдарё область, Ховос посёлкасидан: «Марат Кабаев ўзича ҳаракат қиляпти. Бугунгача 7 та тўп киритишга муваффақ бўлди. Лекин тўпурар сифатида ўзини кўрсата олмаяпти. У қачон ишончимизни қозонади?»

Б. АБДУРАИМОВ: — М. Кабаевда интилиш борлиги сир эмас. Фақат унда моҳир тўпурарга хос зарб, тезкорлик, қолаверса, жонкуярлик етишмай турибди. Ёлғиз отнинг чанги чиқмас, дейишади. Гол уриш ҳолатларини бутун коллектив юзага келтириши, тўпурар эса айни пайтда ўрнини топиб туриши лозим. Шунда дарвозабон лол қолаверади. Бир неча учрашувларда ҳужумкорлик, гол уриш учун тўп ошириб бериш каби қулай вазиятлар юзага келди. Лекин тўпураримизда тезкорлик, тадбиркорлик, майдондаги ҳолатга қараб ҳаракат қилиш қобилияти етишмаслиги туфайли имкониятлар бой берилди. Ўйлаймизки, М. Кабаев ўзини ўнглаб олишга фурсат топади.

С. ҲАКИМОВ, Охунбобоев район «Намуна» совхозидан: «Командамизда янгилик, яхшилик сари интилиш, ўнгланиш йўлидаги бурилишлар кўзга ташланмайди. Истиқболсиз ўйинчиларни командага таклиф қилиш қачонгача давом этади? Вақт ўтиб боряпти. Бу аҳвол да олий лигага чиқиш учун қачон пухта замин тайёрланади?»

Б. АБДУРАИМОВ. — Даврани якунлаш арафасида олти нафар ўйинчи жароҳатланиб, майдонга тушолмай қолди. Бу, ўйинларда ўз таъсирини кўрсатди. Ҳужумкорликдан қониқиш ҳосил қилмадик. Г. Гридюшко, С. Разаматов, М. Кабаев, А. Зайтуллаев каби ўйинчиларни одамги чизиқда синаб кўришга тўғри келди. Афсуски улар имкониятларини тўлиқ ишга сололмадилар. А. Зайтуллаев билан С. Разаматовнинг бор-йўғи биттадан тўп киритишгани шундан далолат. Ярим ҳимояда асосан ёшлар ўйнашмоқда. И. Близнюк, Г. Радкович, А. Абдураимов биринчи навбатда ўтказишмоқда. Уларга умид қилиш мумкин. Фақат В. Макаров, И. Иванов ва О. Синеловлар билан ҳамкорлик ўрнига қўйилиши керак. Бир мунча тажриба орттирган ҳимоячилардан Г. Денисов билан С. Ковшовлардан кўнглим тўқ. Лекин С. Бондаренконинг ҳаракатлари сустлашиб кетяпти. Унинг баъзи хатолари команда учун қимматга тушмоқда. А. Кожуховнинг эса негадир омади юришмаяпти. Шунга қарамай, ҳал қилувчи давра келаси йилги орзуларни рўёбга чиқариш учун муҳим босқичга айланиши керак.

Э. МУМИНОВ, Ургут районидан: «Ёшим 73 да, Уруш ва меҳнат ветераниман. «Пахтакор»га команда тузилгандан бери мухлисман. Тўғриси Б. Абдураимовнинг бош тренер этиб тайинланиши кўнгилдагидек бўлди. Лекин ўзгариш бўлмаяпти. Чиройли комбинациялар йўқ. Жарима майдончасига ошиқиш, тезкорлик етишмаяпти. Баъзида сусткашлик билан тўп оширишлар авжга чиқмоқдаки, машқур командаларнинг «чиғилёзди» ўйинларини эслатмоқда. Республикада футбол резервларидан фойдаланиш қай аҳволда?»

Б. АБДУРАИМОВ: — Иккинчи лига командаларининг тренерлари «Пахтакор»га қобилиятли ўйинчилар етказиб берамиз, деб мажбурият оладилар. Аслида эса фаолиятсизлик қиладилар. Зона пешқадами — Фарғонанинг «Нефтяник» командасидан С. Доронченкони бир неча бор сўрадик. Лекин тренер А. Саркисян тортишувлардан кейин рози бўлди. Менимча, бу манзаранинг акси бўлиши керак эди. Бирор футболчининг пахтакорчилар сафига таклиф этилишидан тренеру ўйинчилар мамнуният ҳис этишлари лозим. Яқинда иккинчи лига командаларининг ўзига хос кўрсатгичларини ўтказдик. Самарқанд динамочиларидан Илҳом Шарипов, республика футбол мактабидан Сергей Богданов, Сергей Андреев ва Ж. Абдуллаевларни командага қабул қилдик. Кези келганда шуни айтиш керакки, бир вақтлар ажойиб футболчилар тарбиялаган А. Арутюнов, И. Тошмуҳамедовлар етарли фаолият кўрсатишмаяпти. Титов номидаги мактаб-интернат билан республика футбол мактабини бирлаштириш самарали бўлади, деган фикрдаман. Бир сўз билан айтганда «Пахтакор»ни ўнглаш, республика байроқдор коллективига айлантириш учун изланямиз.

Кўриниб турибдики, савол-жавобларда эътироф ва эътирозлар бор. Пахтакорчилар ҳал қилувчи даврани ўйинлар жадвалининг қоқ ярмидан ўрин олган ҳолда бошлайдилар. Ўтган йилги мавқеларини бир поғонагина кўтариш билан яхшиланди. Буни етарли деб бўладими? Футболчиларимиз бултур 23 та очко тўплашган бўлса, бу йил 20 та очко билан қаноатланилди. Тўплар нисбати ҳам яхши эмас. Демак фурсат ғанимат, ҳал қилувчи даврада йўл қўйилган камчиликларни бартараф этиш, фойдаланилмаган резервларни ишга солиш зарур.

Ҳ. НОСИРОВ, А. АЛИМОВ.

Табиий офат оқибатлари тугатилмоқда

Тоғли Ургут дарасида табиий офат бор-йўғи 20 минут давом этган бўлса-да, унинг этагидаги Қизилтўрқ посёлкасига каттагина зиён-заҳмат етказди. Аммо, табиий офат қаршисида одамлар қўл қовуштириб ўтиримадилар. Улар бор куч ва имкониятларини ишга солиб, сел оқибатларини бартараф қилишга киришдилар. Юксак уюшқоқлик, интизом намуналарини кўрсатдилар. Халқимизнинг синалган анъанаси — умумхалқ ҳашарини авж олдириб, ўз уй-жойларини кетма-кет ремонт қилдилар, йўлларни тозаладилар, ҳамма ерда тартиб ва саришталик ўрнатдилар.

Зарар кўрган аҳолига зарур моддий ва техникавий ёрдам кўрсатилмоқда. Улар иҳтиёрига вагончалар ва буюмлар юборилди. Тўғри, дадил ҳаракат туфайли посёлкада ҳаёт нормал изга тушиб бормоқда.

Суратларда: [чапда] Қизилтўрқ посёлкаси табиий офатдан кейин, [ўнгда] Ургут район агросаноат бирлашмаси раисининг ўринбосари Маттн Каримов ўта муҳим масалаларни тезкорлик билан ҳал қилмоқда, [пастда] «Тез ёрдам» врачи Фарҳод Маҳматқулов меҳнат ветерани С. Азизмуродовага медицина ёрдами кўрсатмоқда.

Р. Ғафуров фотолари. (ЎзТАГ).

Редактор Л. ҚАЮМОВ.

ЎЗБЕКИСТОН ССР ДАВЛАТ АГРОСАНОАТ КОМИТЕТИ ВА АГРОСАНОАТ КОМПЛЕКСИ СОСТАВИГА КИРУВЧИ КОРХОНАЛАР, КОЛХОЗЛАР, СОВХОЗЛАРНИНГ РАҲБАРЛАРИ

ДИҚҚАТИГА!

Ўзбекистон ССР Давлат агросаноат комитетининг

«ЎЗПЛОДООВШЧТРАНС» АВТОТРАНСПОРТ ИШЛАБ ЧИҚАРИШ БИРЛАШМАСИ

1988 йил учун

мева-сабзавот ва тез айнийдиган маҳсулотлар каби халқ хўжалиги юкларини ташиш бўйича

чекланмаган миқдорда

БУЮРТМАЛАР ҚАБУЛ ҚИЛАДИ

БУЮРТМАДА:

юк тури, юк ташиш маршрути, масофа ва миқдори, юкни қайси сменада — биринчи, иккинчи ёки учинчи сменада ташишни ташкил қилиш;

кварталлар ва йил ойларига бўлинган тақсимотни акс эттириши керак.

Буюртмалар бериш муддати 1987 йил 10 августгача.

Адрес: 702022, Тошкент области, Калинин райони, «Қорасув» совхози, иккинчи бўлим. Телефонлар: 90-22-79, 90-24-71, 90-24-81.

Ўзбекистон ССР Социал таъминот министрлиги собиқ социал таъминот министри, Иттифоқ аҳамиятидаги шахсий пенсионер, 1940 йилдан буён КПСС аъзоси

Васила Содиқовна СОДИҚОВанинг

вафот этганлиги муносабати билан марҳумининг оила аъзоларига чуқур таъзия изҳор қилади.

Ўзбекистон ССР Телевидение ва радиоэшиттириш давлат комитети коллективи «Ёшлик» радиостанциясининг редактори С. Йқубовага отаси

Мадраим ЕҚУБОВнинг

вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор қилади.

Тошкент давлат педагогика институти ректорати, партия комитети ва жамоат ташкилотлари умумий тилшунослик кафедрасининг мудири А. Шерматовга акаси

Шукур ШЕРМАТОВнинг

вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор қилади.

«Ўзоптгалантерея» республика конторасы ва системасининг базалари коллективлари Тошкент областлараро «Ўзоптгалантерея» базасининг директори Н. Ғ. Ҳакимжоновга онаси

Саломат ҲАКИМЖОНОВАнинг

вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор қилади.

• *Тингланг, томоша қилинг*

25 июль, шанба

Телевидение

МТ-I. 8.00 — «90 минут». 9.30 — «Фердинанд Люснинг ҳаёти ва ўлими». Бадиий фильм, 4-серия. 10.30 — Нега ва нима учун? 11.00 — Инсон. Ер. Коинот. 11.30 — Халқ ижодиёти II Бутуниттифоқ фестивали. 12.00 — СССР Ҳарбий-Денгиз Флоти кунига. 13.15 — Ҳамма учун ва ҳар бир кишн учун. 13.45 — Дунё воқеалари. 14.00 — Аслини олган... 15.30 — Мўъжизасиз-мўъжизалар. 16.30 — Ҳамдўстлик. 17.00 — «Владимир Тендряков». 18.10 — Камалак. 18.45 — Мультфильмлар. 19.10 — Галина Беседина куйлайди. 19.35 — «Тиниқ осмон». Бадиий фильм. 21.30 — Время. 22.00 — Солдат қўшиқлари фестивали. Танафусда — Янгиликлар.

МТ-II. 9.00 — Гимнастика. 9.20 — Ритмик гимнастика. 9.50 — Тонгги почта. 10.20 — СССР Ҳарбий-Денгиз Флоти кунига. 11.10 — «Эртаклар, эртаклар... кўҳна Арбат эртаклари». Бадиий фильм. 12.55 — Гавана «Арагон» фольклор ансамблининг чиқиши. 13.20 — Сув остида мўлжал олиш. СССР чемпионати. 13.50 — «Тео Адам таклиф этади». 14.55 — Мультфильмлар. 15.20 — Жаҳон бадиий маданияти. 16.05 — Ҳужжатли фильм. 16.25 — Концерт. 17.00 — Ярим тунгача ва ярим тундан сўнг. 18.35 — «Санъат усталари». 19.00 — Ҳужжатли фильм. 20.30 — Хайрли тун, кичкинтойлар! 20.45 — Здоровье. 21.30 — Время. 22.00 — Футбол. «Динамо» (М) — «Спартак». 22.45 — «Анна Каренина». Бадиий фильм, 1-серия. 24.00 — Янгиликлар.

ЎзТВ-I. 7.10 — Ритмик гимнастика. 7.30 — Ахборот. 7.50 — Ҳужжатли фильм. 8.00 — «90 минут». 9.30 — Врач маслаҳати. 9.40 — Ёш олимлар телеклуби. 10.10 — Спортивний Ўзбекистон. 10.40 — «Ғалвасиз кун йўқ!» Бадиий фильм. 11.55 — «Музикали палитра». 12.25 — «Абитуриент-87». 12.55 — КПСС Марказий Комитети июнь Пленуми қарорлари — ҳаётга! 13.45 — Онамларнинг мактаби. 14.15 — Жиззах область бадиий ҳаваскорларининг концерти. 14.55 — Киносаёҳатчилар клуби — студиямиз меҳмони. 18.00 — Дўстлик экрани. 19.00 — «Светофор». 19.30 — Ахборот. 19.45 — Ота-оналар университети. 20.20 — Ҳужжатли фильм. 20.30 — Ахборот. 20.50 — «Нафосат гулдастаси». 21.30 — Время. 22.00 — «Яшин тутган суворий». Бадиий фильм.

ЎзТВ-II Душанба. 17.50 — Реклама. 18.00 — Дўстлик экрани. 19.00 — «Пионерлар маршда». 19.30 — Новости. 19.50 — Эврика. 20.30 — Ахбор. 20.50 — Улуг Октябрнинг 70 йиллигига. 21.30 — Время. 22.00 — «Ўстон-III» телеконкурси.

Радио

БИРИНЧИ ПРОГРАММА: 8.30 — Ўзбек халқ қўшиқлари. 9.30 — Танишинг: янги овозлар. 10.15 — «Дугоналар». 11.30 — Саломат бўлинг! 12.10 — Строитель Узбекистана. 13.00 — Чорвадор. 13.30 — Музикали нашрлар саҳифаларида. 14.00 — Қишлоқ хўжалик ходимлари учун эшиттириш. 15.15 — Совет Иттифоқига хизмат қиламан! 16.30 — Давр, воқеалар, кишилар. 17.00 — Мусиқа ва саҳна. 18.15 — РСДРП(б) VI съезднинг 70 йиллигига. 18.30 — Ижоднет оламида. 19.20 — Ёшлик. 20.50 — Халқаро кундалик. 21.00 — Элга хизмат — олий ҳиммат. 21.20 — Шанба оқшомида. 22.30 Таниш қўшиқлар.

СОВЕТ УЗБЕКИСТОНИ

(«Советский Узбекистан»)

Орган ЦК Компартии Узбекистана, Верховного Совета и Совета Министров Узбекской ССР

Издается на узбекском языке

Редакция адреси: 700083, ГСП, Тошкент, Ленинград кўчаси, 32.

Хатлар ва оммавий ишлар бўлими телефонлари — 33-21-43, 32-53-16, 32-53-20, 32-53-21, 33-11-49, 32-54-06.

Р—06908 Узбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ ордени босмахонаси. В. — 170. ИНДЕКС 64583. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12